

LADISLAV SVOBODA

Janderova vila čp. 312

v Lukesově ulici v Ústí nad Orlicí

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

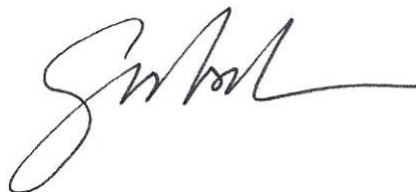
ROKYTNICE V ORLICKÝCH HORÁCH 2022

OBSAH

Úvod	2
Katalogový list	3
Anotace	4
Dějiny objektu	5
Prameny, edice pramenů, mapy a plány, ikonografie, literatura, internet	18
Prameny 18, mapy a plány 19, ikonografie 20, literatura, sdělení, internet 21	
Architektonický rozbor	22
Situace a celková charakteristika 22, exteriéry 25, interiéry 30 (přízemí 30, sklepy, 40, první patro 45, podkroví 54)	
Stavební historie	57
Hodnocení	59
Hodnotné prvky a detaily	62
Závady	63
Náměty pro péči o objekt	64
Náměty na další průzkumy	65
Seznam vyobrazení	66
Obrazové přílohy	69

V Rokytnici v Orlických horách 28. 1. 2022

ing. arch. Ladislav Svoboda
pruzkpam@volny.cz

ÚVOD

Objednávka na zpracování SHP byla vystavena vedoucí odboru rozvoje města 6. ledna 2022 a hned 10. ledna se uskutečnila prohlídka na místě, protože odevzdání bylo požadováno na 28. leden 2022. Objekt je již řadu let prázdný, zabezpečený proti vniknutí nepovolaných osob, ve zhoršujícím se stavebním stavu, s narušenými omítkami i otvorovými prvky.

Jako podkladu byly použity upravené půdorysy z projektu na rekonstrukci v roce 1992, k nimž byl doplněn (odvozen) půdorys podkroví.

Metodicky průzkum postupoval podle brožury *Metodika stavebněhistorického průzkumu*, zpracované ing. Petrem Mackem a kolektivem v roce 2015, vzhledem k negativnímu celkovému hodnocení však byly závěrečné formulace potřebným způsobem modifikovány. (Datování v kapitole Architektonický rozbor jsou orientační, vyslovená ad hoc bez konfrontace s Dějinami objektu, a mohou se tedy lišit od datací v jiných kapitolách. Některé fotografie mají v zájmu širokého záběru charakter panoramat.) Za pomoc při zpracování tohoto elaborátu děkuji ing. arch. E. Holáskové, L. Martínkové, Bc. Z. Skalickému a L. Wochotzovi.

Poznámka: Práce je duševním vlastnictvím autora.

Průzkum vyjadřuje mínění zpracovatele SHP, nemůže nahrazovat vyjádření příslušných památkových orgánů a organizací ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb.

KATALOGOVÝ LIST

Název lokality - obec: Ústí nad Orlicí [579891]
Název objektu: Rodinná vila, později stavba občanského vybavení
Číslo popisné: 312
Ulice: Lukesova
Evidenční číslo kulturní památky: - (nechráněno)
Katastrální území: Ústí nad Orlicí [775274]
Číslo parcely: st. 411
Investor (objednavatel) průzkumu: Město Ústí nad Orlicí,
Sychrova 16,
562 01 Ústí nad Orlicí
Zpracovatel: ing. arch. Ladislav Svoboda
Datum vypracování: leden 2022
Data průzkumů: průzkum v terénu 10. ledna 2022,
archivní rešerše 6. 1. – 25. 1. 2022

ANOTACE

Členitá přízemní vila čp. 312 na Podměstí v Ústí nad Orlicí s částečně využitým podkrovím, na vysokém soklu, se střídým pozdně secesním dekorem, byla postavena podle projektu ústeckého stavitele Josefa Hernycha pro Adolfa Janderu (1836-1910), předního ústeckého podnikatele v textilním průmyslu, mezi červnem 1909 a květnem 1911. Vila vznikla na pozemku po roubené chalupě, postavené v roce 1742 Františkem Andresem.

Ve 20. letech 20. století byla na pozemcích severně od vily založena rozlehlá zahrada, od 50. let součást městského parku pod divadlem.

Mezi červnem a prosincem 1933 byla pro Bohuslava Janderu (1889-1975), syna zakladatele firmy, provedena podle projektu dalšího ústeckého stavitele, J. V. Radechovského, poměrně radikální přestavba vily, která nahradila secesní omítku téměř nečleněnou omítkou tvrdou, sjednotila původní část do jednopatrové hmoty s novou valbovou střechou a protáhla ji do parku přízemním traktem, zakončeným velkou terasou. Z jakési piety bylo uliční frontě ponecháno původní členění, ba v původní části bylo ponecháno maximum původních oken, dveří i podlah, jimž byly přizpůsobeny i nové doplňky. Interiéry si tak z velké části ponechaly původní atmosféru, zevnějšek však v detailu zhrubl a rozmístění starých prvků prakticky vyloučilo vnést do uspořádání fasád nový řád. Zdráháme se tak přiznat stavbě punc architektury meziválečné tradicionalistické moderny, byť opožděné.

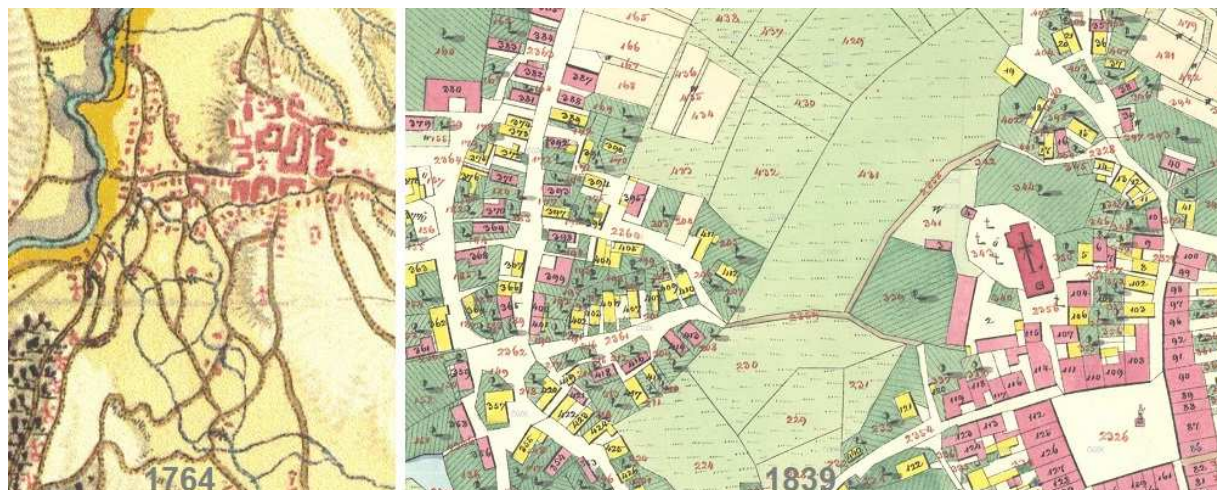
Po znárodnění v roce 1949 byl dům využíván jako jesle a mateřská škola, v letech 1992-2011 po dílčí rekonstrukci, soustředěné na sociální zařízení, jako dům dětí a mládeže. Neproduktivní socialistické stavebnictví nedokázalo ani řádně přizpůsobit vilu novému účelu, jen řešilo opakované problémy s kanalizací a vytápěním, nejviditelnějším zásahem se stalo provizorní zastřešení a opláštění terasy. Po opuštění vily v roce 2011 se její chátrání ještě zrychlilo, její demolice byla městským zastupitelstvem poprvé schválena v roce 2014. Přesto byl nedávno tento zánik formou občanských aktivit s poukazem na údajnou památkovou hodnotu zpochybněn.

***

Bezradnost „architektonického“ ztvárnění vily při přestavbě v roce 1933 nelze nijak napravit. Změnami v rozměrech, pojednání a rozmístění otvorů na fasádách by byl jednak popřen výsledek původního počínu, jednak by nebylo možno se vyhnout zásahům do konstrukcí původních oken, jimiž je argumentováno jako o důležité součásti hodnoty objektu. Lepší dojem poskytují interiéry, jejichž zachovalost by v případě kvalitní vnější architektury byla určitě přínosem – tak tomu ale bohužel není.

Nedoporučujeme tedy usilovat o prohlášení vily za kulturní památku a považujeme z památkového hlediska za možné ji zbourat.

DĚJINY OBJEKTU

Počátky Ústí nad Orlicí nejsou úplně jasné, jsou zřejmě spojeny s osídlovací aktivitou litomyšlských premonstrátů, kteří roku **1167** dostali od Vladislava I. území od Sloupnického potoka k řece Třebovce. K založení města s pravidelnou ortogonální osnovou na ostrožně těsně u předlokační osady, resp. nad ní (tvořila je zřejmě zástavba při cestě, stoupající východně od brodu přes Třebovku), došlo mezi lety 1249 a **1265** za Viléma z Drnholce. Zatímco v roce **1713** vykázalo město 141 domů, do roku 1789 vzrostlo na 254 domů a do roku 1843 dokonce na 413 domů. Tento nárůst je z velké části připisován dosti neuspořádané, živelně rostlé zástavbě Podměstí. Jako jeho součást vzniklo i stavení, na jehož parcele později vznikla pojednávaná vila. 17. června **1742** koupil **Frant. Andres** od obce kus v „*Hliníkách*“ na podměstí, 12 sáhů dlouhý a 1 ½ sáhu široký, tedy 18 sáhů za 12 zl. a **vystavěl tu** s pomocí bratra Jana Andrese, faráře, **grunt**. Stavení držel až do 30. 11. **1793**, kdy je získal v odhadované ceně 400 kr. syn Jan Andres. V roce **1811** od něj dům koupil Hynek Brožek pro svého syna Jana, který je tu doložen ještě v roce **1832**. (pomůckou Kuča 2008, str. 952n.; Městské muzeum v UO, rukopisná kartotéka, D4820a)

Mapa I. vojenského mapování ze 60. let 18. století je v zobrazení ústeckého podměstí dosti schématická, snad i v zobrazení množství nahloučených stavení neúplná, takže na ní pojednávané stavení nelze rozeznat. V roce **1839** šlo podle nejstarší katastrální mapy o spalné, tedy nejspíše roubené stavení na půdorysu T při západním okraji parcely (šlo v té době o jednu z největších zdejších stavebních parcel), která měla již podle příslušné indikační skici

z roku 1839 číslo 312 (původně čp. 292). Příčně položené zadní křídlo bylo nejspíše stodolou. Stavení od té doby až do svého zániku alespoň podle katastrálních map neprodělalo žádné změny. 6. března **1853** nemovitost získali František a Barbora Keplovi; v roce **1879** faktor Kepl (někdy též Kepl) přikoupil sousední obecní pozemek. (oldmaps; ags.cuzk.cz, indikační skica 1839, katastrální mapa 1878; Městské muzeum v UO, rukopisná kartotéka, D4820a a b)

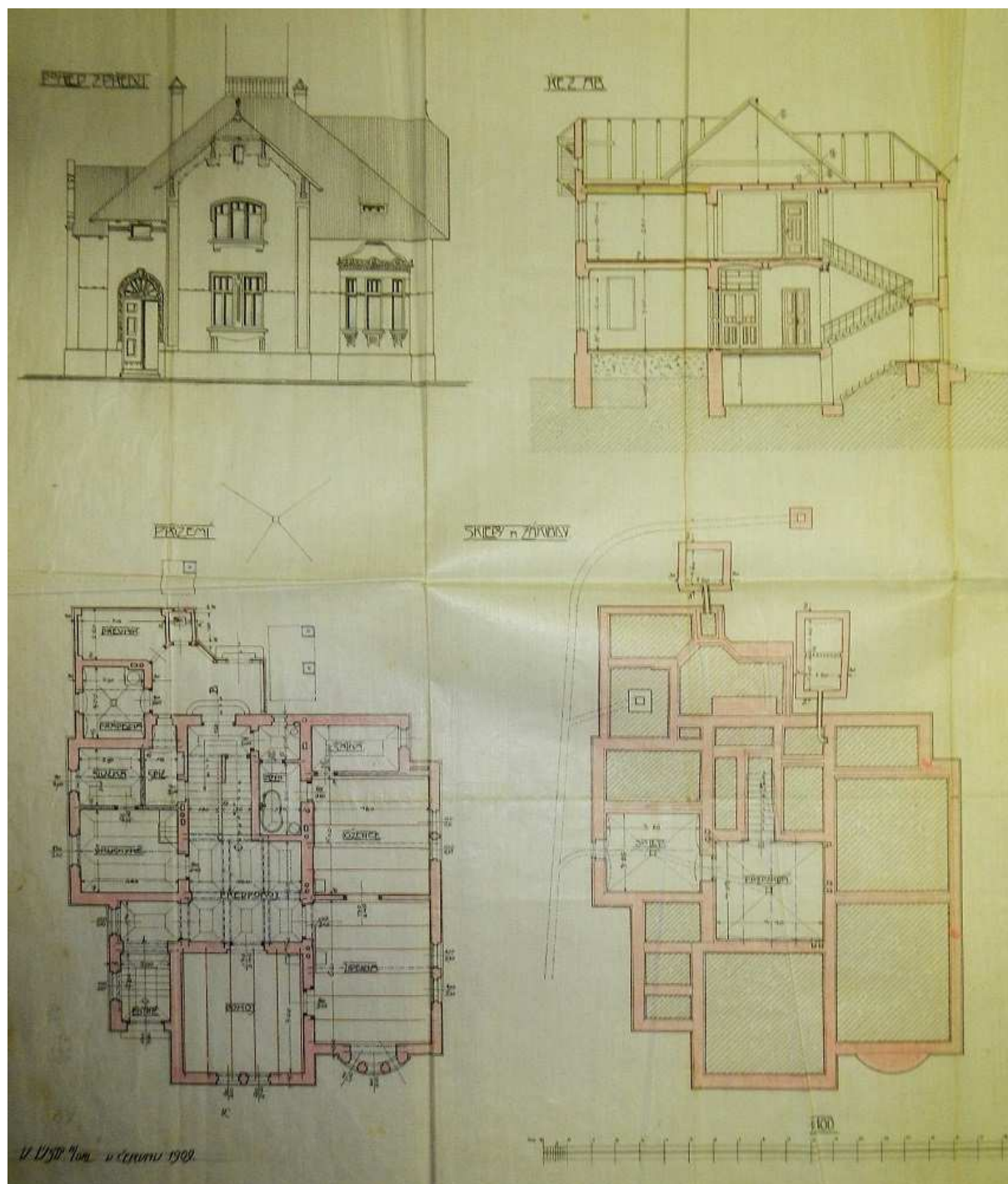
Přední (jižní) část přízemního stavení je zachycena na pohlednicích města z roku **1898** a **1900**, nad trojosým přízemím zřejmě „v kožichu“, s bílým povrchem, bylo na čele podlomení a bedněný štít. (Městské muzeum v UO, fotosbírka, F4394-2; ousti.cz)

Stavbou Olomoucko-pražské železnice, zprovozněné v roce 1845, získalo Ústí jako jedno z prvních českých měst železniční spojení, což bylo dalším impulzem pro rozvoj textilní výroby, která tu měla silnou tradici v podobě tkalcovského a soukenického cechu přinejmenším od počátků novověku. Dílenská a podomácká výroba byla od 2. poloviny 19. století nahrazována výrobou tovární. Po rodině Hernychových se v tomto směru prosadili i Janderovi, Adolf Jandera založil v roce 1864 ruční tkalcovnu, v roce 1894 přeměněnou na mechanický provoz se 40 vodou poháněnými stavy a v roce 1901 rozšířenou a vybavenou vodním pohonem. (pomůckou Kuča 2008, str. 960)

Adolf Jandera st. (1836-1910), továrník, spolu s manželkou Julií koupili nemovitost 11. února **1899**. V červnu **1909** oznámil, že bude **bourat dům čp. 312**, a následně v květnu **1910** jednal s městskou radou o povolení změny regulační čáry u novostavby domu čp. 312. Žádost měla být předložena městskému zastupitelstvu spolu s žádostí o odprodej části pozemku č. k. 2360. Šlo o regulační čáru pro plot při ulici, protože **plán na postavení rodinného domu** na parc. čís. kat. 205/1, podepsaný **Josefem Hernychem**, stavitelem

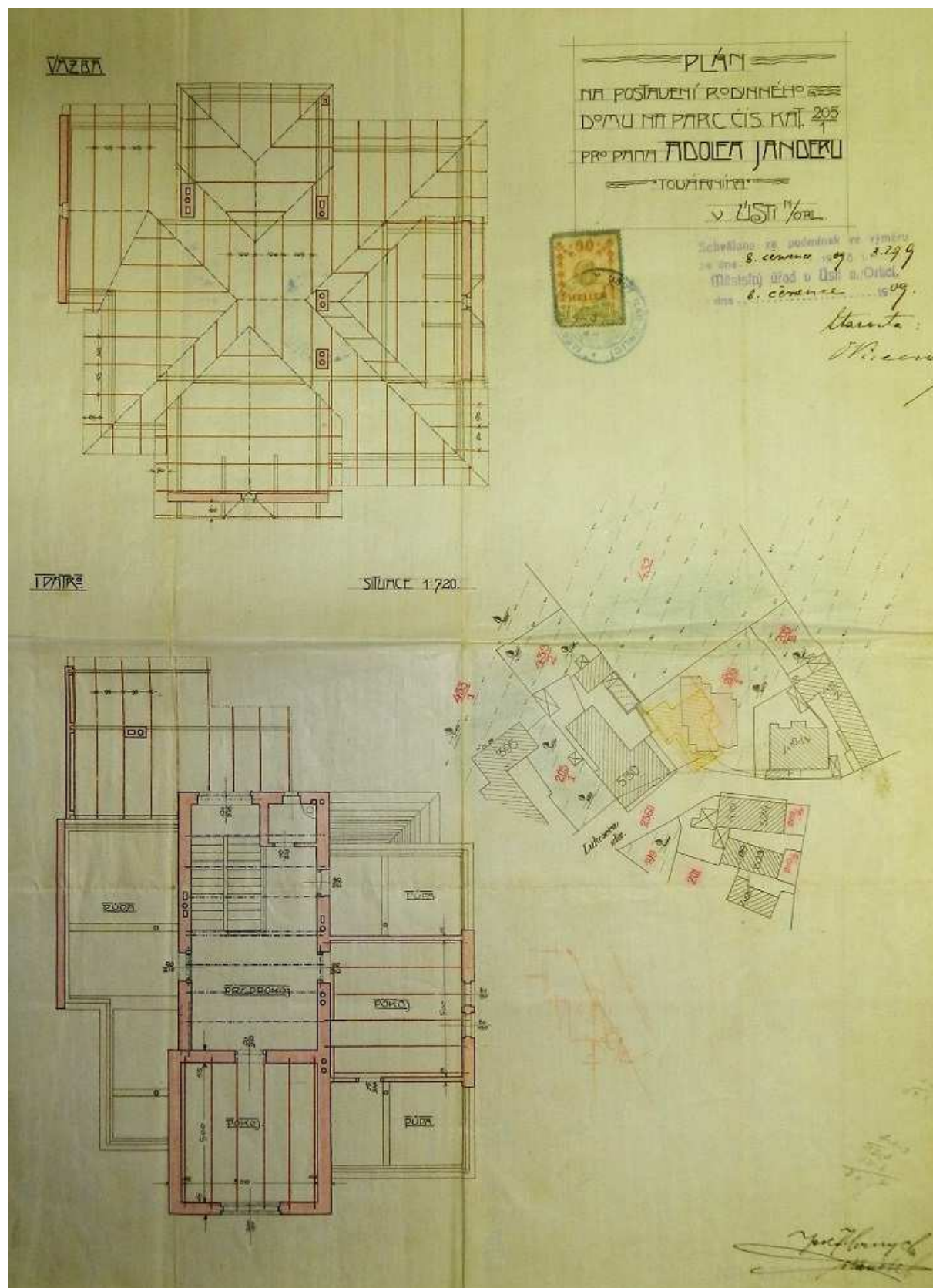

v Ústí nad Orlicí byl městským úřadem schválen již **8. července 1909** – za devíti podmíněk dle protokolu z 5. 7. 1909, který se bohužel ve spisu nedochoval.

Vila byla podle projektu převážně jen přízemní, dosti členitá, na vysokém soklu, přesto jen z malé části podsklepená, se dvěma pokoji v podkroví, při západním a jižním štítě. Komplikovaná střecha byla v základě valbová, dva výběhy ke zmíněným štítům polovalbové, ke štítu nad severním průčelím sedlový. Přízemí obsahovalo v severním traktu entré, kuchyni, pokoj služky a spíž, ve středním traktu pokoj, předpokoj (halu), schodiště a lázeň a v jižním traktu jídelnu, ložnici a šatnu. V přístavbě při severní části východního průčelí byla prádelna, dřevník a záchod.

O kolaudaci novostavby požádala **Julie Janderová** (1856-1932, třetí manželka-vdova po továrníku Adolfu Janderovi). Příslušná stavební komise **15. května 1911**, „prohlédnuvši stavbu, shledala, že stavba provedena jest přesně dle schválených plánů, že

zdivo jest úplně vyschlé a světnice k obývání způsobilé. Doporučuje tudíž, aby paní Julii Janderové uděleno bylo povolení k obývání nového rodinného domu.“ Užívání stavby dva dny nato povolila i městská rada. Dodržení projektu potvrzuje, byť jen zdálky, i dobová fotografie.

V září 1921 se jednalo o povolení k postavení domku pro vodní nádržku při stávající zahradní studni na pozemku č. 433/1. Žadatelem byl pan **Jaroslav Jandera st.**

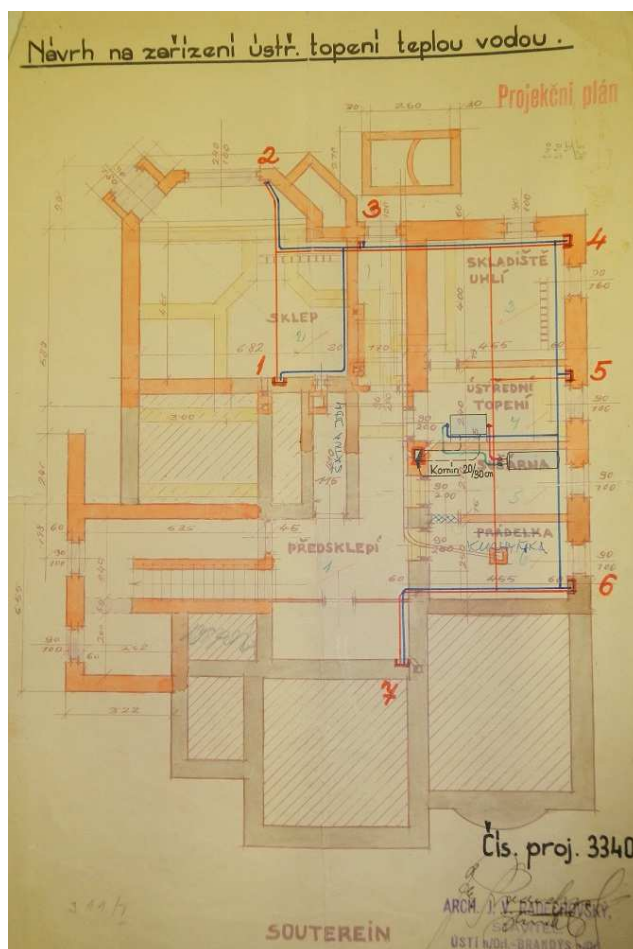
(1873-1933), který se po otcově smrti stal spolu s bratrem Bohuslavem spolumajitelem firmy „Adolf Jandera“ (firma i za první republiky prosperovala, měla dokonce i vlastní návrhářský ateliér; MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312).

V roce 1923 zachytila město letecká pohlednice KČT. Vidíme na ní zřejmě parkově upravovaný velkolepý pozemek za Janderovými domy čp. 312 a 412, který sahal až k čerstvě vytvořené nové ulici (nynější Divadelní) a k severu se ještě rozšiřoval. Při ulici byl vymezen plotem s podezdívkou a brankou, patrně jsou sypané cestičky, ale žádná výsadba. (Městské muzeum v ÚO, fotosbírka, F5319-ÚO)

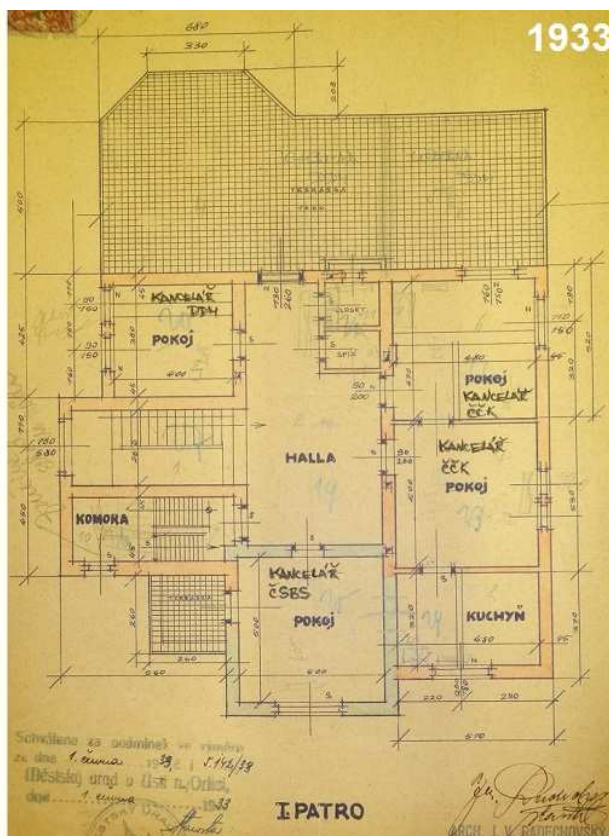
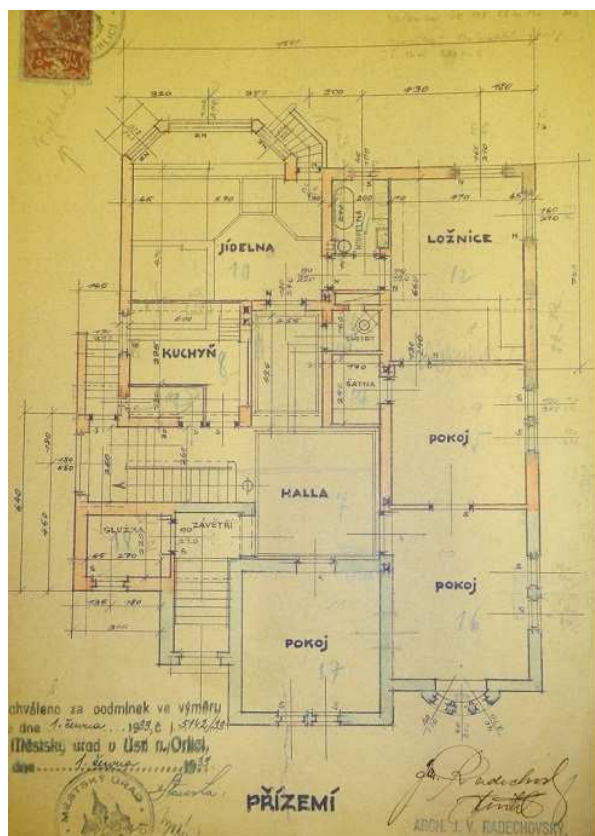

5. ledna 1934 byl na stavebním úřadě v Ústí nad Orlicí sepsán na žádost **Bohuslava Jandery** (1889-1975; podepsána však Villy, tedy Vilemína Janderová, roz. Havelková, jeho manželka) ze dne 12. prosince 1933 protokol ke **kolaudaci přestavby domu čp. 312, povolené 1. června 1933** (na žádost téhož z 22. května 1933; přílohou byly dva plány). „*Předpisům stavebního řádu a podmínkám stavebního povolení bylo úplně vyhověno..., zdivo jest toho času dostatečně vyschlé a místnosti k obývání způsobilé.*“ Kolonka „*Dům jest obýván ode dne*“ je proškrtnutá.

Zmíněné stavební povolení je vybavené obsáhlými předtištěnými podmínkami, jemu předcházející protokol, datovaný k 25. květnu 1933, je v podstatě průklepem protokolu následujícího. Připojen je však ještě rukopisný popis přestavby: „*Podstatná změna spočívá v tom, že schodiště bude přeloženo na levou stranu do bývalé kuchyně a prostor schodišťový bude upraven jako chodba z hally do jídelny. / Přistaví se ložnice, koupelna, jídelna a ložnice pro služku. Celé patro se zvýší do úrovně stropů stávajících. Budova bude opatřena římsami po obvodě, stávající vazba se snese a znovu postaví. / Nad jídelnou a*

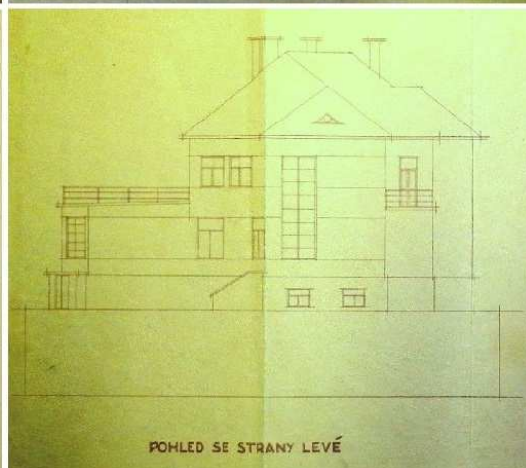
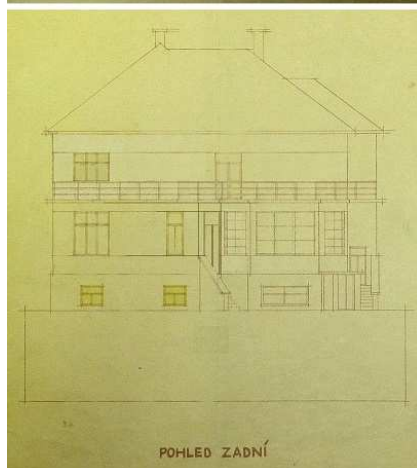
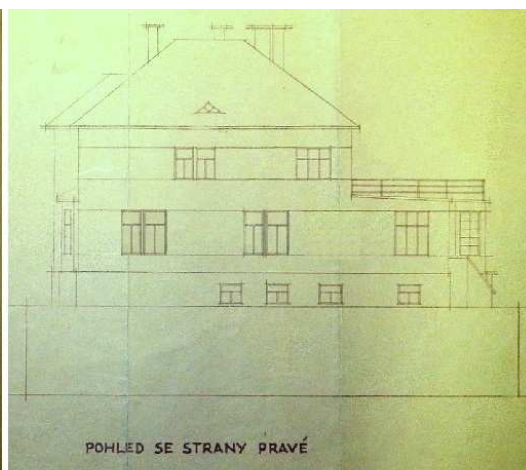
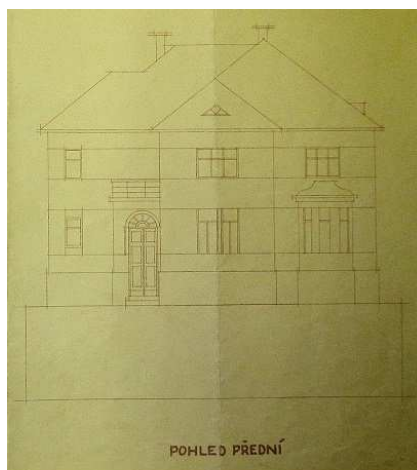

ložnicí zřízena bude terasa. / Ze stanoviska technického nečiní se námitek, ale spíž v I. patře budiž opatřena ventilací neb přímým osvětlením přes záchod zřízením nižšího stropu. / Totéž u šatny, která opatřena budiž pevným oknem přes záchod.“ Kromě rozšíření patra byla ovšem vila dosti podstatně prodloužena k východu, částečně i k severu, a vybavena i ústředním teplovodním topením. Pod projekčními plány je podepsán arch. **Jaroslav V. Radechovský**, stavitel Ústí n/Orl.-Brandýs n/Orl.

Mezitím obdržel Bohuslav Jandera podle usnesení městské rady jako úřadu stavebního I. instance ze dne 22. srpna 1933 povolení stavební ku přístavbě dřevníků u jeho domu čp. 312, opět s obsáhlými předtištěnými

podmínkami. Protokol ve věci, sepsaný 18. srpna 1933, se ve skutečnosti týká celkové přestavby vily. Podmínky mj. uvádějí: „*Před novostavbou zřízen budiž plot na podezdívce z latí hoblovaných a slušnou barvou natřených*“ a před plotem zřízen budiž mozaikový chodník. Plán vypracoval v červenci 1933 opět Radechovský, drobná stavba lehké konstrukce s pultovou stříškou měla být situována v koutě parcely jižně od vily, částečně u dřevníků sousedního domu čp. 325, který také patřil B. Janderovi.

14. září **1938** byl k domu vypracován výkaz nedoplatků na obecních poplatcích stavebních, vzniklých již v roce 1933. Adresován byl Bohuslavu Janderovi, povoláním továrníkovi, bytem v Ústí nad Orlicí čp. 312. (MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Z května **1945** se dochovala fotografie rodiny Bohuslava Jandery (po smrti Jaroslava Jandery st. v roce 1933 vlastnil firmu „*Adolf Jandera*“ napůl s jeho stejnojmenným synem, nar. 1917) na zahradním schodišti vily se sovětskými vojáky. Již v březnu **1948** Bohuslav Jandera s manželkou, dcerou a její rodinou opustili Československo a usadili se v Austrálii. (MM UO, fotosbírka, F3655 02a; L. Wochotz, elektronické sdělení ze 12. 1. 2022)

26. července 1948 byl vypracován **koncept stavebního odhadu domu**. Uvádí: „*Jednopatrové zděné stavení, obsahující v souterrainu kotelnu pro ústř. topení, prádelnu a sušárnu a sklepy na palivo a potraviny. / V přízemí je umístěna obytná halla, s kuchyní a 5 pokoji s příslušenstvím, v I. patře kuchyň a 4 pokoje s příslušenstvím. Budova byla v roce 1933 adaptována a upravována. Stropy jsou dřevěné a klenuté, podlahy parketové. Krov vaznicový.*“ Zastavěná plocha činila 305,06 m², amortizace 15 %, hodnota stavby Kč 470.000,-. Ke stavební parcele č. kat. 411 (315 m²) náležely zahrady 205/1 (535 m²), 432 (4.383 m²) a 430 (1.568 m²), celkem za Kč 170.000,-. Následně byl majetek rodiny Bohuslava Jandery v březnu **1949** soudně zabaven (znárodněn). (MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312; MÚ UO, ORM, digitální archiv, Revitalizace parku u Roškotova divadla)

6. 4. 1949 UTEX, spojené české a moravské bavlnářské závody n. p. Ústí n. O., pronajal MNV v Ústí n. O. část zahrady (č. k. 430 a severní část parcely č. k. 432) u domu čp. 312 pro účely zřízení dětského sadu a hřiště. O potřebném přemístění plotu se jednalo i později, např. v dubnu 1951.

17. listopadu **1950** byl žádán Okresní stavební kombinát, kom. podnik v Ústí nad Orlicí, aby v domě po bývalém Janderovi čp. 312 provedl na náklad MNV v přízemí 4 dětské klosety a umývací mušle. Vila tak byla uzpůsobena pro provoz **územních jeslí a mateřské školy**.

31. prosince **1952** byla uzavřena dohoda mezi MNV a n. p. UTEX o převodu správy části státního majetku, jíž MNV mj. převzal do své správy pozemky dětského sadu a další, čímž UTEX umožnil zveřejnit část bývalých továrnických zahrad pro pracující lid celého města, i vlastní budovu čp. 312/I, již se MNV zavázal používat výhradně pro

dosavadní nebo podobný účel (tedy územní jesle a MŠ). Ke zhotovení potřebného geometrického (polohopisného) plánu došlo 4. října 1954.

Rokem 1955 se táhlo jednání s Kovostavem n. p. strojírny, slévárny Ústí nad Orlicí,

sídlícím ve vedlejším čp. 412, o povinnosti opravit rozkopaný chodník, na který si opakovaně stěžují rodiče, vodící děti do mateřské školky. Místo UTEXu vystupuje Výzkumný ústav bavlnářský a hedvábnický Ústí nad Orlicí. Nové zadláždění bylo urgováno ještě 11. 8. 1958 (sic!). 7. 10. 1958 bylo usneseno část pozemku dětského parku pod divadlem postoupit Kovostavu (o rozkopaném chodníku už se nehovoří, snad byl tedy mezitím opraven...). 12. 3. 1959 bylo ustanoveno, aby oplocení na nové linii bylo „vzdušné a vzhledné“.

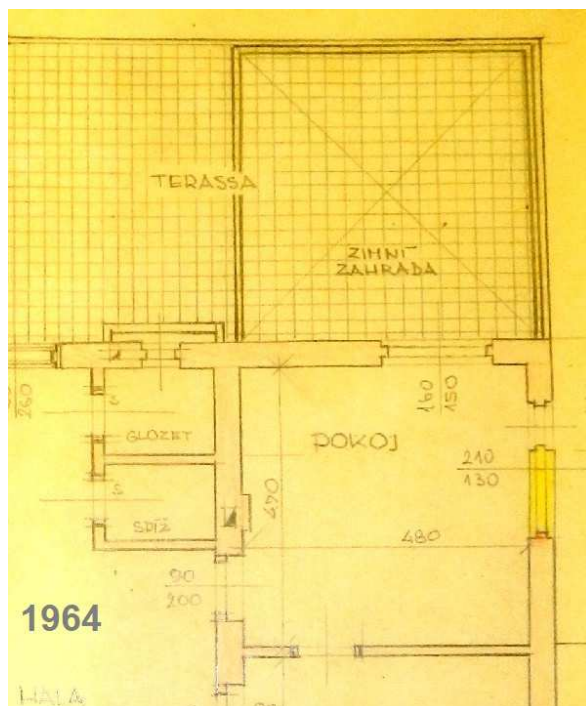
Zdravotnická komise MěstNV zjistila v jeslích dle dopisu odboru výstavby ze dne 15. listopadu 1961, že „byly zjištěny vážné nedostatky ve vybavení umývárny a záchodů, neboť je zde pouze jeden kloset, který slouží pro potřeby 24 batolat a pro personál není, takže zaměst. jeslí používají jediného dětského klosetu, což je v zásadním rozporu s platnými hygienickými předpisy.“ Žádá o prohlídku, zda by bylo možno vhodnou přístavbou rozšířit umývárnu a klosety a jakým nákladem.

4. února 1964 vydal OV V H MěstNV UO stavební povolení na výměnu okna jihovýchodního pokoje v 1. patře. Podle přiloženého náčrtu byly v jv. koutě haly dvě malé místnosti (spíž a glozet), jižní část terasy byla zřejmě opláštěna a zastřešena jako „zimní zahrada“. Stavba měla být provedena svépomocí, investorem byl hospodářskosprávní odbor MěstNV.

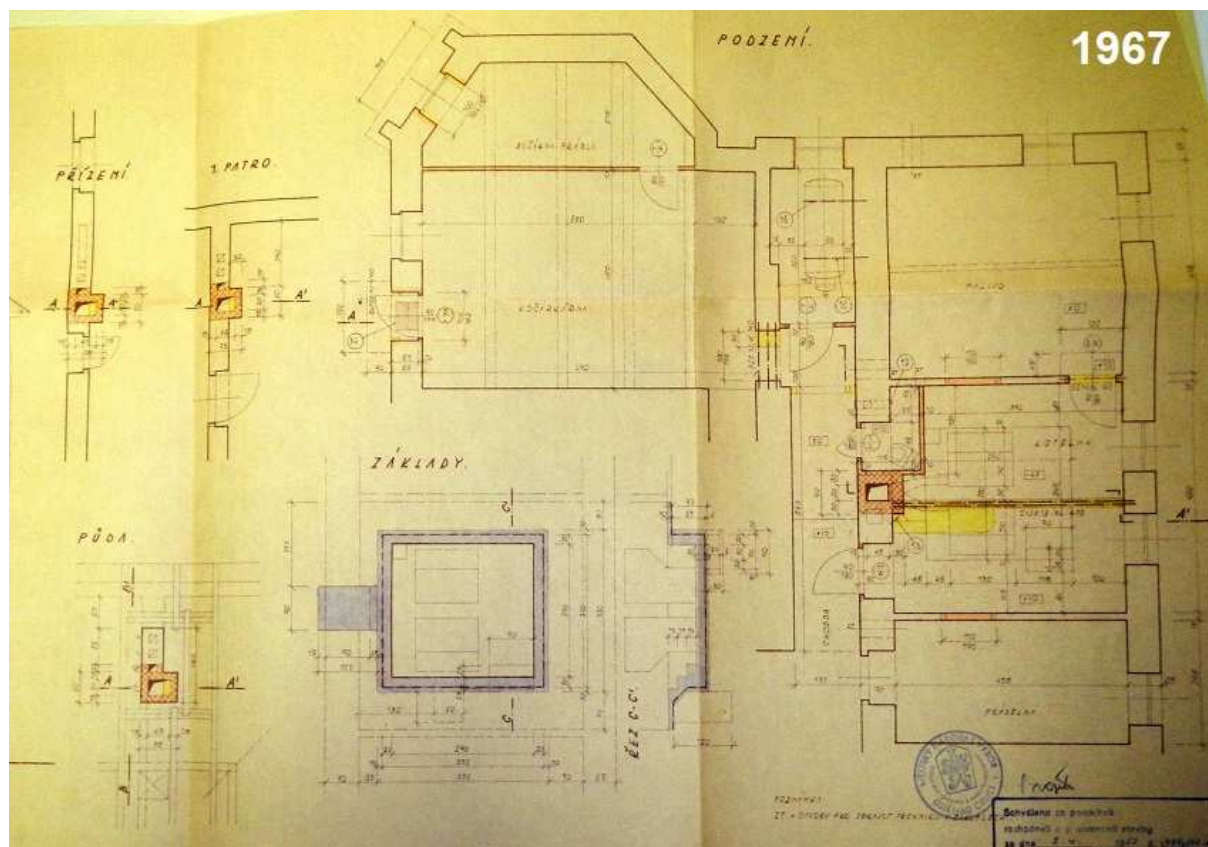
16. 8. 1966 píše OV MěstNV UO plánovacímu odboru ONV UO, že jesle mají kotelnu v havarijním stavu a žádá, aby rozpočtovaná částka Kčs 52.409,73 byla zařazena do plánu na rok 1967.

Projekt na rekonstrukci kotelny vypracoval OSP UO v lednu 1967.

„Zvětšením kotelny bylo nutné přemístění sušárny do stávající kočárkárny. V podzemí se zřídí WC. Zapuštěná část kotelny se provede z prostého betonu... Z kotelny až nad střechu bude vyzděn nový komínový průduch 30/45 cm a nový průduch 15/15 cm k odvětrání WC... Vybouraná příčka v kotelně bude nahrazena I č. 18

k podchycení železobet. desky stropu.... Kotelna a palivo mají navržené dveře ocelové s lisovanou zárubní... Po demontáži stávajících kotlů a po prohloubení prostoru pro kotle osadí se 2 litinové kotle LIGNO ID á 11,4 s ventilátorem pro dmychání vzduchu pod rošt a bojler na ohřívání 1.000 l TUV.“ Rozpočet činil 99.634,- Kč. Rozhodnutí o přípustnosti stavby bylo vydáno 3. 4. 1967, topenářské práce mělo provádět OSP v UO, zednické Drobná provozovna MěstNV. Práce proběhly až v roce **1970**, užívání bylo povoleno 16. 4. **1971**.

2. března 1971 referuje Brožek, že zastřešení balkonu a uzavření až na drobné nedostatky v izolaci provedeno.

V roce 1970 však byly dodány a instalovány kotle o polovičním výkonu, jež nestačily vytopit celou budovu. 20. září 1971 proto bylo požádáno plánovací oddělení OSP, aby na rok **1972** objednalo u výrobce po čtyřech dalších člancích pro oba kotle jako náhradní díly. Dodání článků bylo urgováno 21. srpna 1972, spolu s objednávkou demontáže a montáže boileru v prádelně jeslí a napojení rozvodu teplé vody v I. poschodí v zasklené terase. Zmiňuje se, že v budově je umístěno 31 dětí v jeslích a 55 dětí v MŠ. Mezitím 18. 7. 1972 upozorňuje i OÚNZ v UO MěstNV v UO, že je třeba do 31. 10. 1972 zapojit druhý kotel do topného systému, napojit rozvod teplé vody a po tepelné izolaci terasy zapojit topná tělesa.

7. 11. 1972 vydal okresní hygienik závazný pokyn k provedení rekonstrukce domovní kanalizace s termínem ihned. Odpadní vody již asi měsíc prosakují do kočárkárny a sklepu, která tam stojí, způsobuje vztlínání vody do stěn a značný zápach.

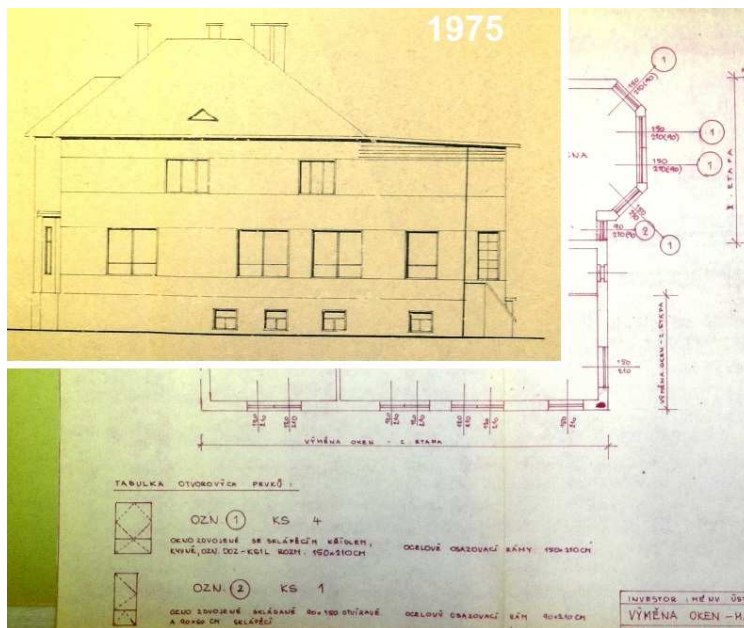
13. června **1973** požádal OŠKSVZ MěstNV v UO odbor výstavby o povolení zbourání schodiště v zadním traktu budovy jeslí, jež není používáno a je polozbořené. Provedli by pracovníci Drobné provozovny MěstNV letos.

16. července **1974** rozhodl odbor výstavby Městského národního výboru v Ústí nad Orlicí a povolil rekonstrukci kanalizace a vybudování monolitického biologického

septiku v budově jeslí. Akci vyvolal havarijní stav kanalizace a zaplavování suterénu odpadními vodami, přestože je septik nejméně 2x ročně vyvážen. Projekt vypracoval OSP v UO, výpočet kromě dětí uvádí po osmi zaměstnancích jeslí i školky.

11. 8. 1974 znovu žádal OŠKSVZ plánovací odbor ONV o zajištění bilančního přidělu na přídatné články ke kotlům, k odůvodnění připojil i slova o důležitosti jeslí, jediného takového zařízení v dolní části města.

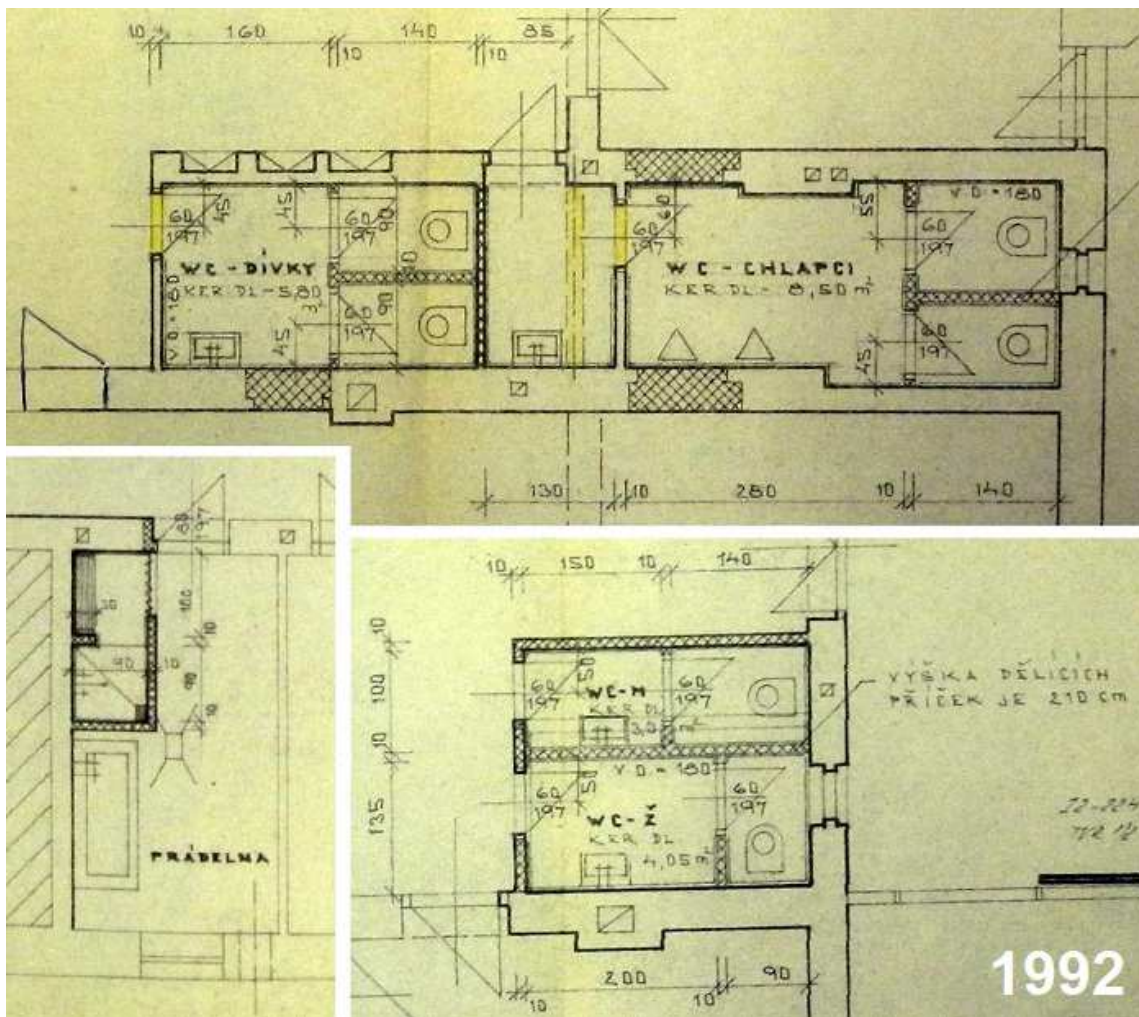

5. 5. 1975 vyprojektoval K. Marhold z Říček (za odměny 554,- a 490,- Kčs) etapovou výměnu oken za cca 14.000 Kč na přízemí jižního a východního průčelí mateřské školy. „Typová okna se osadí do stávajících otvorů s rozšířením přisekáním špalet na každé straně o 5 cm, do ocelových osazovacích rámu, parapet se vyzdí na výšku 90 cm z plynosilikátů na sílu zdi 25 cm na MV 10. Výklenek bude sloužit pro radiátory ústř. topení. Špalety se přisekají na o 5 cm každá špaleta.“ Mělo jít o zdvojená okna kyvná s větracím křídlem dole, o rozměrech 150, resp. 90x210 cm. OSP v UO však realizaci v roce 1976 odmítl, protože akce není uvedena v seznamu prioritních akcí ONV a výrobní kapacita je již naplněna.

31. 10. 1975 objednal MěstNV u OSP v UO projektovou dokumentaci na úpravy v kotelně, jež měly „vyřešit dosavadní problém nedostatečného vyhřívání budovy a dále celkovou modernizaci, která by umožnila provoz kotleny bez topiče.“ O realizaci záměru podobně jako u výše projektované výměny oken není zpráv.

V únoru 1992 vypracoval KOMPACT agro, dřevařská stavební společnost Dolní Dobrouč, projekt **rekonstrukce domu** čp. 312. Stavební povolení na akci, spolu s plynifikací a plynovodní přípojkou, bylo vydáno 28. 4. 1992, stavbu měl provést dodavatelsky Agrostav Lanškroun. Projekt řešil využití objektu bývalých jeslí jako **domova dětí a**

mládeže. „Dispoziční řešení:

1. NP: 2 WC chlapci, 2 WC dívek s předsíňkami a instalovanými umyvadly, 2 učebny, 2 kanceláře, sklad, šatna. Ve dvou učebnách – klubovnách bude prováděna výuka v rámci rekvalifikací, a to v dopoledních hodinách. Odpoledne budou tyto prostory využívány v rámci zájmových činností (šití, paličkování, přírodovědný kroužek a hudební kroužek).

2. NP: 4 kanceláře ČSČK, kuchyňka, sociální zařízení muži a ženy.

1. PP: zřízena sprcha s předsíňkou, plyn. kotel (pův. navržen ETI-75, použity dva kotle Destila DPL 50 s roční spotřebou do 19.800 m³).“

Stavební úpravy měly spočívat ve vestavbě sprchy do prádelny ve sklepě, vestavbě WC do míst bývalé šatny, záchodu a koupelny v přízemí a rekonstrukce WC v místech spíže a klozetu v koutě haly v patře; dále byla vyprojektována kompletní rekonstrukce elektroinstalace, demontáž stávajícího nefunkčního ÚT a montáž nového ústředního vytápění, plynová přípojka a zdravotní instalace. Zazdívky budou provedeny z cihel pálených plných, příčky z cihel dvouděrových dutých. Investiční náklady se předpokládaly ve výši 554.000,- Prozatímní užívání stavby bylo povoleno 21. 7. 1992, kolaudační rozhodnutí vydáno 1. 2. 1993. (MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

23. 10. 1997 vypracoval Ing. Rudolf Junger z Litomyšle znalecký posudek o charakteru přestavby nemovitosti domu dle zákona o mimosoudních rehabilitacích. Oprávněnou osobou byla Taťána Junková, Oatlands, NSW, 4 Quentin Place, Australia.

Posudek mj. obsahuje popis vily ke dni odnětí, výpočet obestavěného prostoru (původně i ke dni vydání 3.453,28 m³). Původních, stavebními pracemi vůbec nedotčených prvků dlouhodobé životnosti bylo zjištěno 98,71 %, nových prvků dlouhodobé životnosti na místě původních 1,29 %, žádné zcela nové prvky dlouhodobé životnosti.

Na základě zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, byla v květnu **1999** vila vrácena zpět do majetku rodiny včetně pozemků č. 411 a 432/5. (MÚ UO, ORM, digitální archiv)

6. 9. 1999 vydal stavební úřad MÚ v UO pro Středisko praktického vyučování Žamberk souhlas s provedením stavebních úprav, spočívajících ve vybourání dveřního otvoru v příčce mezi ateliérem a skladem a osazení lamelových shrnovacích dveří vel. 150/220 cm. (MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

V létě **2011** byl pro stále se zhoršující havarijní stav provoz DDM, zřizovaného Pardubickým krajem, z vily vymístěn. Objekt byl nabízen k prodeji, původně za 4,5 mil. Kč.

Návrh placeného parkoviště od Jiřího Fikejze z dubna **2012** navrhl vilu variantně k demolici.

V červenci **2014** odkoupilo vilu včetně jmenovaných pozemků město Ústí nad Orlicí za dohodnutou kupní cenu jeden milion Kč.

23. 6. **2014** odsouhlasilo zastupitelstvo města demolici vily a otevření prostoru do zahrady Roškotova divadla s následným propojením se zahradou za kostelem.

V srpnu **2020** vypracoval Ing. arch. Vladimír Šolc na základě poptávkového řízení z léta 2018 architektonickou studii na revitalizaci parku u Roškotova divadla, v níž byla vila čp. 312 opět navržena k demolici. Na jednáních zastupitelstva města v červnu 2019 a v září

2020 byla přes tuto probíhající projekci diskutována rekonstrukce vily např. pro Klub-centrum, případně v kombinaci se sociální kavárnou a výstavním prostorem, v odhadovaných nákladech 23,9 mil. Kč. (MÚ UO, ORM, digitální archiv)

Petr Strákoš

z Horního Houžovce, jeden ze 27 členů aktuálního zastupitelstva města, sestavil 26. 12. 2021 nesouhlasnou petici k demolici architektonicky hodnotné vily, stránku, na níž mají být informace o sbírání potřebných podpisů, se nám však (22. 1. 2022) nepodařilo otevřít. V petici se mj. uvádí, že vila byla dokončena v květnu 1911 a jen částečně upravena v roce 1933. „Vila si zachovala původní půdorysnou a převážně také hmotovou dispozici, převážně zachován zůstal tvar střech a základní rozvrh fasád včetně okenních a dveřních otvorů. Na slohovou příslušnost ukazuje kromě dispozice řada autentických, kvalitně zpracovaných umělecko-řemeslných prvků, např. zdobné oplechování rizalitu vstupního průčelí, zábradlí schodiště, některé okenní a dveřní výplně, některé detaily fasád.“ Popisuje se i její důležitost v prostředí zdejších kulturních památek. (zpravodaj.probit.cz/2021/12_21web/Petice_Janderova_vila.htm; <https://www.ustinadorlici.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/obecne-informace>)

6. ledna 2022 podala Společnost ochránců památek ve východních Čechách, z. s., na Ministerstvo kultury ČR podnět na prohlášení vily za kulturní památku. Uvedla stručnou historii a popis, v odůvodnění nešetřila superlativy o architektonicky a kulturně-historicky velice hodnotné stavbě. Dále mj. uvedla: „Za naprosto fatální pak považujeme skutečnost, že takové hodnoty nejsou schopní vidět a identifikovat volení zástupci občanů, tedy radní a zastupitelé měst a obcí, v tomto případě města Ústí nad Orlicí.“ Připojená fotodokumentace byla převzata z webu prazdnedomy.cz. (SOPVC, digitální archiv)

P. Strákoš se též obrátil s žádostí o odborné posouzení vily na NPÚ ÚOP v Pardubicích. Z obsáhlého vyjádření ze dne 17. 1. 2022 uvádíme: „Objekt se nachází mimo území památkové zóny, na předměstí, nelze jej považovat ani za prostředí kulturní památky či národní kulturní památky ve smyslu platného památkového zákona.... Pro nynější hodnotu vily čp. 312 je podstatná výrazná přestavba pro jednoho ze synů podnikatele, Bohuslava Janderu, provedená v r. 1934 místním stavitelem arch. J. V. Radechovským, ve stylu tradicionalistické meziválečné moderny. Architektonická hodnota této Janderovy vily výrazně nepřevyšuje průměrnou dobovou architektonickou produkci ani neobsahuje výrazně progresivní prvky.“ (MÚ UO, ORM, digitální archiv, dopis NPÚ ÚOP Pardubice čj. NPÚ-361/107915/2021, vyřizuje Svobodová)

Prameny, mapy a plány, ikonografie, literatura, internet

PRAMENY

Městské muzeum v Ústí nad Orlicí

fotosbírka

mapová sbírka

J. Nygrín: Soupis majitelů ústeckých domů, rukopisná kartotéka, D4820a a b

Městský úřad Ústí nad Orlicí

Stavební úřad

stavební spis domu čp. 312

Odbor rozvoje města

digitální archiv

Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta

E. Vacková: *Město Ústí nad Orlicí v letech 1919-1935*. Bakalářská práce. Brno

2014

Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Historický ústav

T. Klaudová: *Dějiny rodiny textilních podnikatelů Janderů v Ústí nad Orlicí*.

Diplomová práce. Hradec Králové 2020

Společnost ochránců památek ve východních Čechách, z. s., Hradec Králové

digitální archiv

MAPY A PLÁNY

A) Mapy

I. vojenské (josefské) mapování – Čechy, mapový list č. 150, 1:28.800, 1864-1868 (Austrian State Archive/Military Archive, Vienna, dostupné na oldmaps.geolab.cz)

Ústí nad Orlicí, 1:2.880, 1839 (Národní archiv Praha, indikační skizy, dostupné na ags.cuzk.cz)

Ústí nad Orlicí, katastrální mapa, 1:2.880, kolor. tisk, 1839 (ÚAZK Praha, císařský otisk, dostupné na ags.cuzk.cz)

Ústí nad Orlicí, originální mapa stabilního katastru, 1:2880, 1839, reambulace 1878 (ÚAZK Praha, dostupné na ags.cuzk.cz)

Ústí nad Orlicí, katastrální mapy evidenční, 1:2880, 1878, reambulace 1931 (ÚAZK Praha, dostupné na ags.cuzk.cz)

Ústí nad Orlicí, orientační plán města, 1941 (Městské muzeum v Ústí nad Orlicí, mapová sbírka)

Geometrický (polohopisný) plán k rozdělení zahrady, 4. října 1954 (MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Ortofotomapa ČR, 1954 (geoportal.gov.cz)

Ústí nad Orlicí, ortofotomapa města, asi 2001 (NPÚ, digitální fotoarchiv)

Katastrální mapy ČR, různá měřítka, 2022 (marushka.cz)

B) Plány

Plán na postavení rodinného domu na parc. čís. kat. 205/1 pro pana Adolfa Janderu, továrníka, v Ústí n/Orl., červen 1909, Josef Hernych, 1:100 a 1:720

1. Pohled zpredu, přízemí, řez AB, sklepy a základy, vazba, I. patro; situace (MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Návrh na zařízení ústř. topení teplou vodou, nedat. (1933), arch. J. V. Radechovský a ing. V. Němec, 1:100

1. Souterein

(MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Plán na adaptaci rodinného domu na parcele čís. kat. 205/1 pro pana Bohuslava Janderu, továrníka v Ústí n./O. č. p. 312, nedat. (schváleno 1. června 1933), arch. J. V. Radechovský, 1:100 aj.

1. Situace, 2. přízemí, 3. I. patro

(MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Výměna okna v čp. 312 v Ústí nad Orlicí, 4. 2. 1964, Brožek, 1:100

1. 1. podlaží (ve skutečnosti neúplné 1. patro)

(MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Rekonstrukce kotelny v jeslích v Lukesově ul., Ústí n. Orl., leden 1967, OSP v Ústí nad Orlicí (K. Záleský a ing. Z. Lang), 1:50

1. Řez A-A', řez B-B', přízemí, 1. patro, půda, podzemí, základy (vesměs jen částečné řezy a půdorysy)

(MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Kanalizace a septik pro jesle v Lukesově ulici, duben 1974, OSP v Ústí nad Orlicí (J. Osmíková a ing. J. Korsá) a HDP-typizácia, 1:100 a 1:25

1. Situace, 2. septik monolitický Sm-5

(MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Výměna oken – mat. škola, Lukesova ul., 5. 5. 1975, K. Marhold, 1:100

1. Půdorys přízemí, 2. pohled na upravenou stranu

(MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

Ústí nad Orlicí, ul. Lukesova, rekonstrukce domu čp. 312, únor 1992, KOMPACT agro, dřevařská stavební společnost Dolní Dobrouč (M. Voleská), 1:50

1. Suterén, 2. I. nadzemní podlaží, 3. II. NP, 4. trubní rozvod

(MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312)

IKONOGRAFIE

Pohled na město od západu (Pozdrav z Ústí n. Orlicí), anonym, 1898 a 1900

(ousti.cz/Městské muzeum v UO, fotosbírka, F4394-2)

Pohledy s letadla č. 350. Ústí nad Orlicí, KČT, 1923

(Městské muzeum v UO, fotosbírka, F5319-UO)

Jaroslav Radechovský, herec, režisér, výtvarník scen, Slezák, nedat.

(Městské muzeum v UO, fotosbírka, F5896)

Rodina Bohuslava Jandery se sovětskými vojáky před vilou, uvnitř vily a na zahradním schodišti vily, anonym, květen 1945

(MM UO, fotosbírka, F3655 01a, F3655 02a a F3655 06a)

Uliční průčelí vily od jihozápadu, anonym, asi 1990

(MM UO, fotosbírka, F2022-01)

Letecký pohled od jihu, anonym, asi 2001

(NPÚ, digitální fotoarchiv)

Pohled ze Zahradní ulice do Lukesovy, L. Svoboda, 2004

(L. Svoboda, digitální fotoarchiv)

LITERATURA

J. a L. Havlovi: *Rod Janderů v textilním průmyslu*. Ústí nad Orlicí 2023.

K. Kuča: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* 7. Str-U, Praha 2008, str. 952n.

L. Svoboda: *Divadlo čp. 1062 v Ústí nad Orlicí v Husově ulici*, Stavebně historický průzkum národní kulturní památky. Rokytnice v Orlických horách 2018

SDĚLENÍ

L. Wochotz, elektronické sdělení ze 12. 1. 2022

INTERNET

cs.wikipedia.org/wiki/Florian_Hernych

geoportal.gov.cz

mapy.cz

pamatkovykatalog.cz

theses.cz

ustinadorlici.cz/cs/mesto/organy-mesta/zastupitelstvo-mesta/obecne-informace

zpravodaj.probit.cz/2021/12_21web/Petice_Janderova_vila.htm

ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR

SITUACE A CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA

Ústí nad Orlicí se nachází v nadmořské výšce kolem 340 metrů, v podhůří Orlických hor, zde horopisně zvaném Svitavská pahorkatina, na terénní terase nad levým břehem Tiché Orlice nad místem, kde se do ní vlévá Třebovka.

Pojednávaná vila je umístěna v Podměstí, severovýchodně při historickém jádru města, v ohybu **Lukesovy ulice**, která zároveň tvoří severovýchodní hranici navržené památkové zóny, která hodlá chránit uceleně zachovanou skupinu tkalcovských domků z 18. století, charakteru lidové architektury. Kromě čp. 308 na západním konci je veškerá zástavba

po severní straně ulice tak či onak spjata s rodem textilních továrníků Janderů, stavebníků vily. Bytový dům čp. 311, pův. 411, postavil v letech 1931-32 Jaroslav Jandera zhruba v místech staršího domku a brzy nato jej propojil domem pro personál čp. 1014 s protáhlým objektem tzv. Obchodního domu Ad. Jandera, pův. skladiště z roku 1899. Východně od něj začala v roce 1909 vznikat na poměrně stísněném staveništi pojednávaná vila, když jižněji, při ústí Lukesovy ulice do Zahradní, omezoval staveniště patrový dům čp. 325, původně již ze 60. let 19. století, jež získal Bohuslav Jandera do svého majetku v roce 1916. (pomůckou Havlovi 2022, str. 73n.)

Stísněnost **staveniště** naší vily při ulici si její majitelé vynahradili severním směrem, kde mj. přikoupili zahradnictví Ludvíka Krále a založili velkolepou zahradu, sahající až k Divadelní ulici. Ta se stala po roce 1948 podstatnou součástí parku, z něhož se nabízejí zajímavé pohledy na vysoce hodnotnou funkcionalistickou budovu ústeckého divadla, postavenou podle projektu pražského architekta K. Roškota v le-

tech 1935-36. Nu a od divadla se přes Husovu ulici dostáváme prudčeji stoupajícím svahem na plochu ostrohu s historickým jádrem města, nyní městskou památkovou zónou.

Vesměs patrové nemovitosti v **sousedství** vily čp. 312, kdysi v majetku rodiny Janderů, prošly po roce 1948 různými rukama a prodělaly větší či menší, vesměs nevhodné úpravy. V jejich rámci vznikl po severozápadní straně nevkusný neprůhledný plot z velkoplošných betonových prefabrikátů. Plot z drátěného pletiva po jihovýchodní hraně parcely působí daleko méně rušivě. Severně je pozemek vily stále otevřen do přilehlého parku.

Z **plotu** při ulici, tedy po jihozápadní straně pozemku vily, se po odřezání a odcizení všech kovových součástí (zřejmě je tvořily stojky a drátěné pletivo v rámech) zachovaly jen dva pilíře branky na sz. konci a podezdívka. Zděné, hrubě omítnuté pilíře jsou posazené na soklu z pískovcových kvádrů s velmi nedbale tesanými lícovými plochami, nad nimi je řádka režných cihel; pilíře završují desky z umělého kamene, naspodu mají zřízenou okapničku. Zmíněná podezdívka z kvádrů pokračuje dále doprava a je zakončená poškozenou betonovou deskou.

***

Vila čp. 312 je samostatně stojící jednopatrovou, jen částečně podsklepenou zděnou stavbou členitého obrysu, v podstatě ovšem obdélnou. Zdivo je převážně cihelné, v základech a sklepech se zřejmě silně uplatňuje i tesaný nebo lomový kámen; překlady výklenků, část stropů, markýzy, pravděpodobně i ztužující věnce apod. tvoří armovaný beton, částečně se uplatňují ploché cihelné klenby případně s ocelovými traverzami, zbylé stropy a krov mají nosnou konstrukci dřevěnou. Vnější omítky jsou tvrdé cementové nebarvené, uvnitř vápenné, s hlinkovými nátěry a naposled i nátěrem zřejmě na bázi akronátu.

Dispozice je v základě trojtraktová trojdílná, ovšem v průběhu vymežujících zdí snad kromě jižního traktu silně nepravidelná, jejím ústředním prvkem je v obou nadzemních podlažích centrální „anglická“ hala (v suterénu tzv. předsklepi), k níž je přiloženo po severní straně schodiště a která, částečně i pomocí krátkých vybíhajících chodeb, obsluhuje téměř všechny prostory domu.

EXTERIÉRY:

Vila je posazená na vysokém **soklu**, který není omítaný, je vyskládaný z pískovcových kvádrů s velmi hrubě tesanou čelní stranou, takže vznikají hrbolaté bossy, kladené v různě vysokých řádcích do křížové vazby. Mírně vlnité spáry jsou zapuštěné a hlazené, nejspíše betonové. Nad soklem pak obíhá široká hranolová římsa z umělého kamene, horní hrana je zaoblená.

Výše je na obou nadzemních podlažích **omítka břízolitová**, resp. tvrdá cementová, v ní ve výši spodních a vrchních okrajů oken obíhají ustupující úzké ploché **pásky**.

Hlavní římsa je výrazně vysazená, hranolová, tedy neprofilovaná, podobně omítaná.

Vila je vůči světovým stranám pootočená, pro přehlednost budeme uliční západojihozápadní průčelí označovat jako západní, boční jihojihovýchodní jako jižní atd.

Západní vstupní průčelí z Lukesovy ulice

je patrové, dosti členité, rozpadá se v zásadě do tří plánů: nejvíce ustupuje zhruba dvouosá levá třetina, střední třetinu tvoří jednoosý rizalit a lehce ustupující pravá třetina je také jednoosá. Všechna okna jsou dvojité, s vnějšími křídly otevíranými ven.

Levá třetina má otvor pouze v přízemí, jde o okno vlevo, dělené do T (svisle není poutec, ale pouze klapačka), podložené hranolovou římsou; ve spodní části má klapačku lehce profilovanou (na bocích jsou půloblounky), křídla jsou neprofilovaná, horní křídlo má patrné zpevňující kovové úhelníky, vysoké závěsy jsou zakončené kuželíky a kouličkami (resp. bambulkami). Místo pravé osy je hluboká **přízemní vestavba**, zakončená v úrovni 1. patra terasou, sokl i římsy jsou obvyklého provedení, zapuštěné linky v tvrdé omítce však chybějí. V severním boku této vestavby nejsou otvory, na čele je umístěn pravoúhlý výklenek vstupních dveří, pronikající hluboko dolů do soklu, přestože k němu vedou tři **vyrovnávací stupně** s hranolovou římskou na horní hraně. Nad výklenkem je připevněna **markýza** se šikmou plochou z drátěného skla silně popraskaného, s konstrukcí z kovových L-profilů, na

levém boku je plná trojúhelníková plocha se zhruba čtvrtkruhovou podpěrou, jež má v koutě ještě kruhový motiv z kovového pásu.

Klapka dvoukřídlých vstupních dveří má prostou patku a hlavici, křídla mají nahoře i dole po profilované výplni, při zemi ještě plochý postament, uprostřed bylo prosklení (nyní jen provizorní zabezení), lemované lištou, při níž jsou na rámu po bocích provedeny dvě trojice plochých zapuštěných pásků; klika chybí. Nad markýzou je ještě umístěno nevelké celoplošné dvojité okno nezvyklého tvaru, v základě tvaru pravidelného lichoběžníku, ale boky jsou segmentově vypjaté. Terasa je vymezena zábradlím z trubkových profilů, poměrně jednoduchým.

V přilehlém levém boku rizalitu je vpravo dole nad soklovou římsou elektroskříň s hladkými kovovými dvířky, v patře sem vedou **prosklené dveře** na terasu o pěti tabulkách, oddělených tenkými příčníky, nad sebou.

V přilehlém levém boku rizalitu je vpravo dole nad soklovou římsou elektroskříň s hladkými kovovými dvířky, v patře sem vedou **prosklené dveře** na terasu o pěti tabulkách, oddělených tenkými příčníky, nad sebou.

Střední rizalit je jak řečeno jednoosý, souměrný, v soklu nejsou žádné otvory, v přízemí jsou v mělkých špaletách nad společnou hranolovou parapetní římsou zřízena dvě okna sdružená, dělená do T, podobná předešlému oknu v přízemí; po stranách zmíněné parapetní římsy jsou k fasádě připevněny dva kovové držáky na vlajky, velké plechové podložky jsou po stranách ozdobeny naplocho přivařenými trojicemi obloukovitých motivů; v patře je velké okno trojdílné, završené segmentově, opět na hranolové parapetní římsě, dělené pod vrchní zhruba třetinou vodorovným poutcem, který je ale na střední třetině umístěn výš než na bocích. Zapuštěný pásek ve výši překladu okna je tvarován zubovitě.

Pravá třetina průčelí ustupuje oproti rizalitu jen menším odskokem, ve kterém nejsou žádné otvory, probíhá tu však obvyklé členění. V přízemí je tedy tato část průčelí

členěná plochým **rizalitem** se segmentově vypjatým čelem, na němž jsou souměrně rozmístěna tři okna výrazně převýšená, na společné hranolové římsě, všechna o dvou dílech nad sebou, střední okno je širší, boční tedy jsou docela úzká, opatřená závěsy s kuželíky a kouličkami. Rizalit má nad hranolovou hlavní římsou plechovou mansardovou stříšku, mající dole pás, zdobený v pravidelném rytmu pěticemi plochých přívěšků. V prvním patře je umístěno široké trojdílné okno s obvyklou hranolovou parapetní římsou, opět s vodorovným poutcem zhruba v horní třetině, který je uprostřed umístěn výš než po stranách; závěsy jsou zakončeny půlkulatě.

Jižní průčelí

má v základě obvyklé, v úvodu popisu exteriérů uvedené řešení (hranolová římsa nad soklem je vždy nad okny do sklepa rozšířená, rozšíření je oddělené rytou ryskou a zakrývá zřejmě překlad), je téměř rovné, různorodá okna nejsou uspořádána do os, ale spíše střídavě, proto je nepopíšeme po podlažích, ale postupně zleva doprava; kromě těch vpravo mají vnější křídla otevíraná ven, na závěsech s kuželíky a kouličkami. Zcela vlevo je k soklu přistavěná elektroskříň s dvoukřídlými plechovými dvířky, která má boky z bílých cihel, také pultová stříška je z těchto cihel.

V přízemí je nejprve jedno okno, dělené do T, s obvyklou parapetní římsou parapetní římsy shora oplechovanou, následují v prvním patře dvě sdružená okna také dělená do T, na společné hranolové římsě, avšak menších proporcí; další sdružená okna na společné parapetní římsě s dělením do T se nacházejí pro změnu v přízemí; pod levým okrajem prvního z právě popsaných oken je teprve umístěno první okno do sklepa, v hluboké špaletě - v ní mříž, tvořená pěti vodorovně kladenými trubkami poměrně tenkými - nepůvodní, zřejmě zdvojené prošroubované okno v obezdívce z levé a spodní strany, zatímco nahoře a vpravo jde okno až prakticky ke špaletám výklenku. Následuje čtvercový nasávací otvor do kotelny, v hloubi kulatý (zasahuje i do římsy nad soklem; byl zřejmě krytý mřížkou, nyní odstraněnou); vpravo od oken přízemí následují v soklu dvě původní kovová osmitabulková pevná okna v hlubokých špaletách, s betonovými parapety a opět s těmi mřížemi v podobě pěti vodorovných tenkých trubek. Nad těmito okny je v prvním patře, spíše o něco více vlevo, trojdílné okno bez parapetní římsy, otevírané dovnitř, zřejmě mladší, protože kolem něj jsou poškozené vodorovné ryté rýhy – původní, výrazně užší okénko zřejmě bylo více vpravo, kde je patrná zazdívka, ovšem docela precizně opatřená cementovou omítkou.

Na pravé zhruba čtvrtině průčelí končí omítaná stěna cca v polovině výšky oken patra, výše je jen vodorovně bedněná **nástavba** s velmi širokým nízkým pětídílným oknem

bez vodorovného dělení. Pod ním je v přízemí více vpravo čtyřtabulkové okno s hranolovou parapetní římsou a širokým poutcem pod vrchní třetinou, s vnějšími křídly otevíranými dovnitř; na jeho ose je okno i v soklu, také vyhlíží jako mladší, celoplošné, nemá mříž a je zdvojené, prošroubované.

Východní průčelí, tedy do parku,

má zcela vpravo polygonální rizalit, ovšem pouze v úrovni přízemí, v patře má nad předstupující částí rizalitu **teras** s prostým trubkovým zábradlím a stojkami, které nesou stříšku z vlnitého laminátu. Zbytek terasy kryje **nástavba prvního patra**, vodorovně bedněná, opatřená vlevo velkým pětidílným oknem se čtyřmi svislými poutci i poutcem pod vrchní třetinou a vpravo třemi trojdílnými okny (všechna okna se otevírají dovnitř), mezi druhým a třetím z nich jsou osazeny hladké plné dveře.

Níže lze hovořit o šesti okenních osách, s velkou mezerou mezi 1. a 2. osou a se 4.-6. osou na třech stěnách zmíněného rizalitu. V obvyklém způsobem pojednaném **soklu** jsou v 1. ose nízké plechové nebo železné dveře, na nichž byly namarkýrovány dřevěné rámové dveře, silně poškozené, s klikou a štítkem hranatých tvarů, z bílého kovu. Ve 2. ose okno úplně vysklené, druhotně přidaná mříž je přivařená k pevnému kovovému oknu, které bylo osmitabulkové. Pod třetí osou a dále doprava, kde se plynule snižuje, je patrný otisk odbouraného schodiště, projevující se neumělými zazdívkami a hrubou omítkou. Také partie kolem vyskleného okna o 2x6 tabulkách v 6. ose je omítnutá, v parapetu na mladší zazdínce – že tu bývaly dveře, potvrzuje i desková betonová markýza, částečně podepřená po bocích také omítnutými polopilíři.

V 1. ose **zvýšeného přízemí** je čtyřtabulkové okno, stejné jako sousední zleva (na jižním průčelí – viz!), ve 2. ose úzké převýšené okénko o dvou křídlech nad sebou, s hranolovou parapetní římsou a vnějšími křídly na závěsech půlkulatě zakončených, otevíranými ven; ve 3. ose dveře kdysi prosklené, nyní ovšem zabetonované, a nad nimi vysoký celoplošný nadsvětlík. Ve 4. a 6. ose velká okna s dělením do T, mající poutec i nasvislo, s vnějšími křídly otevíranými dovnitř; před spodní polovinou okna ve špaletě mřížka ze subtilních kruhových prutů, převážně nasvislo; v 5. ose okno podobné konstrukce, avšak širší, se dvěma úplnými svislými poutci a jedním vodorovným ve vrchní třetině.

Severní průčelí

je lehce členité, přibližně pravou třetinu tvoří dvouosý schodišťový rizalit. Sokl, omítka i hlavní římsa jsou opět stejné jako na předchozích průčelích.

Levá zhruba třetina má otvory pouze v soklu, a to dva, vlevo pevné osmitabulkové okénko (nyní vysklené a zabedněné) s obvyklou mříží z pěti vodorovných trubek, doplněnou ještě svařovaným pletivem z tenkých roxorů, vpravo plně laťové dveře v hlubokém výklenku s omítanými špaletami (klika chybí, štítek z bílého kovu), k němuž se schází po poničené betonové rampě; nad výklenkem v odsazení obdélná betonová markýza, svrchu oplechovaná. Omítaná stěna končí zhruba v polovině výšky oken 1. patra, výše obklad z vlnitého laminátu.

Střední třetina je dvouosá, bez otvorů v soklu, zato je sem přiložené jednoramenné betonové schodiště doprava do přízemí (stupně neprofilované, pouze na hraně nevýrazně okosené), opatřené po severní straně plným omítaným zábradlím, zakončeným hranolovou betonovou římsou; výše okna s hranolovými parapetními římsami, vlevo od nich svislá spára, která se v mezipatře ztrácí; vlevo v přízemí okno, dělené do T, na závěsech s bambulkami, v patře čtyřtabulkové (s vrchními tabulkami nižšími než spodními), na závěsech půlkulatě zakončených, obě s vnějšími křídly otevíranými ven; vpravo pouze dvě okénka

v přízemí nad sebou, otevíraná dovnitř, obě o dvou dílech nad sebou (ve špaletě s mřížemi převážně ze svislých kovových prvků), odděluje je markýza v podobě betonové desky nad horní podestou výše popsaného schodiště, vedoucího k plným laťovým dveřím v ocelové zárubni v levém boku schodišťového rizalitu.

Čelo schodišťového rizalitu je dvouosé, v soklu jde o osmitabulková okna s mřížemi z pěti trubek ve špaletě, v nadzemní části vlevo přes obě podlaží vysoké kovové pevné okno s různorodým strukturovaným zasklením, sedící na hranolové římsě, vpravo pak v přízemí žádný otvor, v patře dvoudílné dvojité okénko o dvou tabulkách nad sebou, sedící na hranolové parapetní římsě (ta je však výš než probíhající linka v omítce; vnější křídlo ven otevíravé, zpevněné kovovými úhelníky, na vysokých závěsech s kuželíky a bambulkami.

(O pravém boku rizalitu viz v souvislosti se západní frontou – levá část.)

Střechy

jsou kryté zřejmě eternitem, v pultovém zastřešení s mírným sklonem nad bývalou terasou, tedy zhruba ve východní třetině vlnitým sklolaminátem. Zbýlý hlavní objem je nad hlavní římsou v jednotné výši opatřen

soustavou **zvalbených ploch**, s hlavním hřebenem tvaru L nad přímými stranami, tedy jižní a východní. Členitější zbýlý obrys si vynutil krátké hřebeny v poloviční výšce, vybíhající nad severní (schodišťový) a západní rizalit. Několik převážně štíhlých **komínů** (ponejvíce východně při severojižním hřebeni) je vyzděno z režných cihel a zakončeno hranolovými betonovými římskami. Nad východní stranou jsou dva, nad ostatními po jednom drobném vikýři se sedlovou stříškou a nečleněným trojúhelníkovým **okénkem**.

INTERIÉRY

Přízemí

Zádveří 101

je téměř vyplněno jednoramenným vyrovnávacím *schodištěm* do zvýšeného přízemí, jeho stupně jsou obloženy PVC, malá nástupní plocha po západní straně je vyplněná čistící rohoží, stupně snad původně byly kamenné, částečně i profilované, ale je to znejasněno polepem.

Strop tvoří jedno pole velmi ploché neckové klenby s lehce zapuštěným středním obdélným zrcadlem, zvýrazněným pouze odsazením v omítce.

Stěny (v bocích bez otvorů) jsou asi do výše jednoho metru obloženy mladším dřevěným obkladem ze svislých úzkých prkének, zakončených dřevěnou lištou, výše pak je hladká omítka s nějakým poměrně neprodyšným nátěrem, který byl použit skoro v celé budově (opakovaně jej nezmiňujeme), v rozsáhlých plochách se loupe a přispívá tak k neutěšenému vzhledu interiérů budovy.

V *západním čele* jsou umístěny vstupní dvoukřídlé dveře s nahoře i dole patrnými částmi profilovaných výplní, ve střední části bývaly prosklené, ale je to tu provizorně zabeďněno, klika a štítek (po něm oválný otisk) chybí; po stranách zabeďnění několik trojic vodorovných vrypů. Nade dveřmi v odstupu dvojité celoplošné okénko překvapivého, zhruba lichoběžníkového tvaru, ovšem jeho boční strany jsou vymezeny segmenty; přidržují je archaické kličky.

Ve *východním čele* jsou osazeny dveře s vysokým celoplošným nadsvětlíkem, také dvoukřídlé výplňové, ve vrchních asi třech pětínách prosklené strukturovaným sklem, mezi dveřmi a nadsvětlíkem lehce profilovaný dřevěný poutec. Nadsvětlík je nyní provizorně zabeďněný, byl přidržovaný zespodu archaickými kličkami, křídla jsou na rubové, tedy východní straně nesena vysokými závěsy s kuželíky a kouličkami, kliky a štítky bakelitové hranaté, štítek ze západní strany je dokonce z bílého kovu.

Velká přízemní hala 102

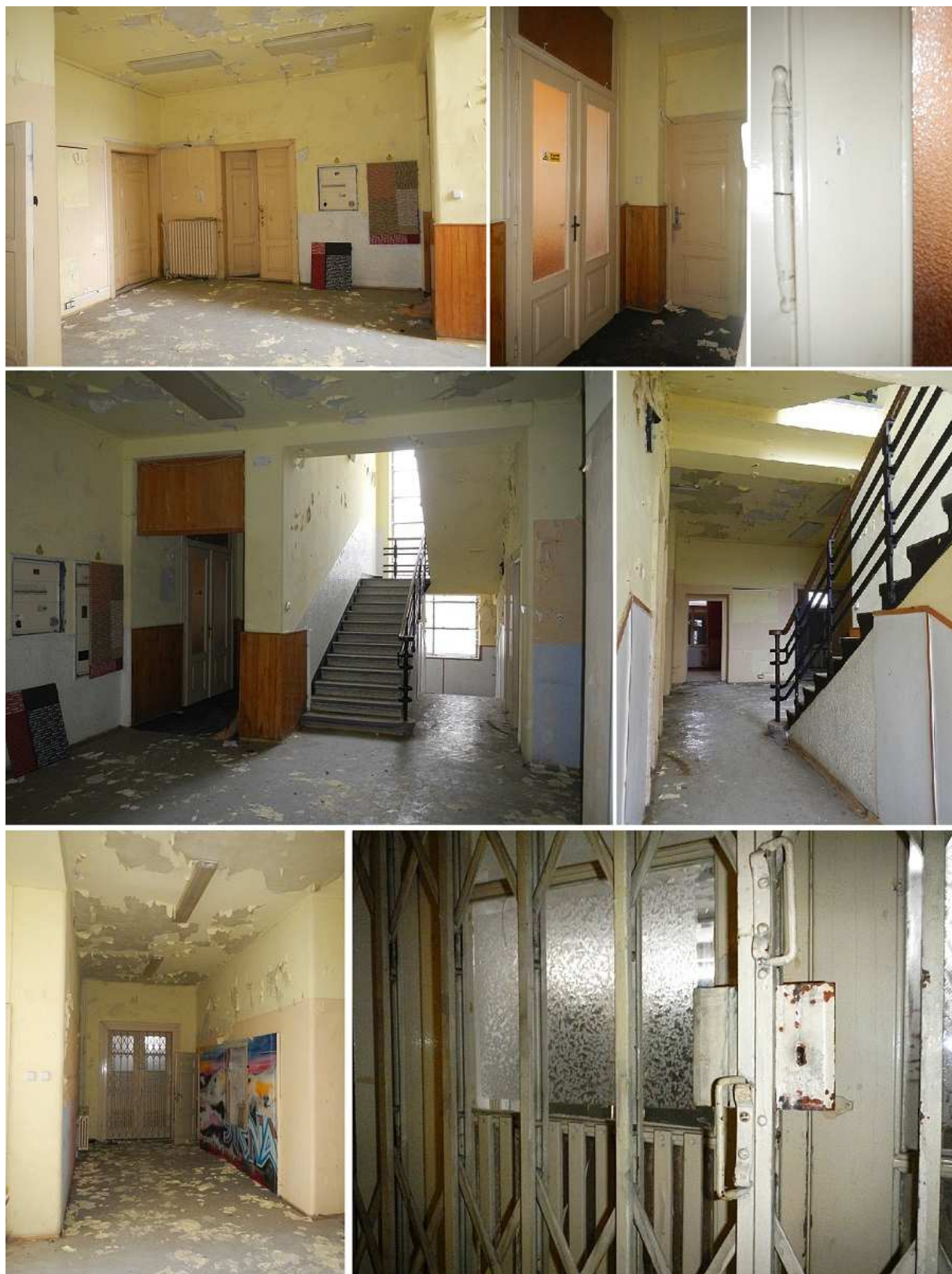
je nepravidelného tvaru, vybíhají z ní chodbovité části - dvě k severu a jedna k východu.

Podlahu tvoří betonová mazanina se zbytky šedého koberce v severozápadní části; *strop* je omítaný hladký.

V *západní stěně* jsou vlevo umístěny velké dvoukřídlé dveře v obložkové zárubni, lemované profilovanou lištou, obě křídla jsou rámové konstrukce o třech profilovaných výplních nad sebou, obdélníky spodních a horních výplní jsou extrémně nízké, uprostřed vysoký obdélník na stojato, kliky a štítky zničeny. Dále vpravo dvířka elektrozařízení se řadou jističů, zcela vpravo, již v chodbovité části, jsou ze tří pětín prosklené dveře nad zádveřím (viz 101), dole mají obě křídla po čtvercové profilované výplni. V této části pokračuje dřevěný obklad stěn ze zádveří, tedy metr vysoký, ze svisle kladených úzkých prken.

V *severním čele* levé chodby, vybíhající k severu, jsou v převýšeném pravoúhlém výklenku osazeny jednokřídlé dveře, v ploše profilované obložkové zárubni, křídlo rámové konstrukce má tři výplně, spodní téměř čtvercová, střední převýšená, horní naopak úzká,

všechny profilované, na závěsech s kuželíky a kouličkami, klika a štítek mladší, hranaté z bílého kovu.

Dále vpravo navazuje na halu k severu schodišťový prostor, o schodišti viz ve 201, ve zdejší východní stěně se nacházejí dvě obložkové zárubně těsně u sebe, lemované profilovanou lištou a opatřené hladkými soklíky. Dále vpravo již v severní stěně otvory nejsou.

Ve **východní čele** chodby, vybíhající ze 102 k východu, jsou velké dvoukřídlé dveře v ploše profilované obložkové zárubni, dosud převážně prosklené, obě křídla měla po pěti obdélných tabulkách nad sebou, všechny tabulky jsou leptané vzorem husté spleti větvoví a mají po obvodu hladké čiré fasety; spodní tři tabulky jsou ovšem doplněné svislým laťováním, přesto dolní tabulky chybějí, jsou zřejmě nahrazené bedněním. V dotyčné zárubni je ještě umístěná dvoukřídlá nůžková mříž s madly a zamykáním, zámky jsou umístěné v obdélných kovových krabicích.

V chodbové východní části haly je **jižní stěna** pročleněna soustavou hladkých plných dveří, první do záchodů 109 (zárubeň je lemovaná lištou, křídlo má poškozenou mosaznou kliku a oválný převýšený štítek), několik dalších do vestavěných skříní (mají na rubu patrnou rámovou konstrukci o čtyřech neprofilovaných výplních nad sebou). Následuje úskok v průběhu jižní stěny haly (v něm vlevo ocelová zárubeň, novodobé dveře zde zřejmě chybějí) a ve zbylé pravé části jižní stěny haly je vlevo pravoúhlý výklenek a v něm v zadní stěně ocelová zárubeň po mladších dveřích, zcela vpravo pak jsou zajímavější dvoukřídlé dveře, stejné jako jsme je popsali vlevo v západní stěně, a také mají zničenou kliku a štítek.

Komora 103

nebyla pro průzkum přístupná (dveře byly zamčené nebo vzpříčené), je *plochostropá*, vedou do ní dveře od jihu (viz 102), v *západní stěně* vpravo má okno, dělené do T (více viz exteriéry - západní fronta), v *severní a východní stěně* otvory nejsou.

Zádveří hospodářského vstupu 104

je od haly 102 oddělené pouze vyrovnávacím schodištěm. *Podlaha* je betonová, *strop* převážně rovný, *stěny* mají asi 110 cm vysoký umakartový obklad.

Ve *východní stěně* je zřízen vedlejší vstup se svisle bedněnými dveřmi v hlubokém pravoúhlém výklenku, s klikou a štítkem z bílého kovu hranatých tvarů.

V *jižní stěně* je vlevo prostup s vyrovnávacím schodištěm a vpravo dveře rámové konstrukce o třech výplních, z nichž spodní je ležatá obdélná, střední stojatá a nahoře nízká obdélná, vyplněná strukturovaným sklem; klika mírně anatomických tvarů je mosazná a převýšený oválný štítek ze stejného materiálu; zárubeň obložková, doplněná na obvodu bohatě profilovanou lištou.

Tyto dveře vedou na jednoramenné

schodiště ze sklepa, skládající se z betonových stupňů, v bočních stěnách nejsou otvory kromě převýšeného odkládacího výklenku v západní stěně s plným parapetem (uvnitř je jedna polička; na výklenek doleva navazuje elektroskříň, kupodivu podložená dřevěným prknem).

V *západním čele* prostoru je vestavěná skříň ve výklenku, který tato skříň úplně nevyplňuje, a sice nahoře je ležatá skříňka s dvoukřídlými dvířky, níže vysoká úzká skříňka po levé straně; skříňky mají dvířka rámové konstrukce s neprofilovanou výplní a kovovým nezdobným štítkem pro klíč (na rubu drobné kovové krabicové zámky), lemování výklenku shora a zleva hladkým prknem.

V *severní stěně* se uplatňuje spodní část velkého okna na schodiště, jedná se o pevné okno kovové konstrukce se strukturovaným zasklením, striktury těch skel nejsou jednotné.

Úzká komora po východní straně schodiště 105

Hladký omítaný *strop*, betonová *podlaha*.

Ve vstupu *od západu* chybí dvevní křídlo (zárubeň jsme popsali ve 102),

dále je tu jen úzké převýšené jednoduché okénko v *severním čele*, o dvou samostatně otvíraných křídlech nad sebou, dělených vždy jednou vodorovnou příčlí; dřevo je na obou čelních hranách i na příčlích lehce profilované čtvrtoválným výžlabkem, zřejmě i ústupkem, archaické kličky, závěsy s kuželíky a kouličkami (před okénkem je vidět mřížky z poměrně tenkých kruhových profilů, převážně svisle kladených).

Místnost 106

je nepravidelná, protože do jejího severozápadního kouta je vestavěná předešle popsaná komora 105. *Podlaha* betonová, krytá PVC, *strop* rovný.

Vstup *ze západní strany* jsme popsali ve 102, dvevní křídlo tedy chybí (zbyly po něm jen závěsy s bambulkami),

v *severní stěně* je osazené dvojité okno, dělené do T, na závěsech s kuželíky a kouličkami, které jsou u horního výklopného křídla umístěné dole, dřevěné prvky na obvodu lehce profilované. oliva z jedné strany anatomického tvaru, ale zespodu s plochou základnou (s ostrou hranou) a štítek oválný převýšený; plný parapet je krytý dřevěným neprofilovaným prknem.

Ve východní stěně pravoúhlý průchod nyní bez dveří,

v jihový-
chodním koutě
vestavěné komínové
těleso s mohutným
postamentem nezná-
mého účelu

a v jižní
stěně vestavěná
policová skříň,
lemovaná úzkým
neprofilovaným
prknem, jinak
naprosto nezdobná,
s pěti policemi.

Veliký pokoj 107

má nepravidelný půdorys, protože k němu náleží plocha ve velkém lichoběžníkovém arkýři při levé, podstatné části východní stěny. Podlaha je nyní betonová, strop rovný omítaný.

Všechny tři stěny arkýře ve východní stěně jsou vybaveny velkými okny (uprostřed dokonce okno trojdílné) s nizouč-
kými parapety, krytými dřevěnými deskami, nicméně je tu provizorní za-
bednění téměř na celou výšku oken, takže je nelze blíže studovat. Ve zbýva-
jící pravé části je zřejmě dveřní otvor s vysokým nadsvět-
líkem, ovšem také zabetonovaný, takže ho nelze blíže popsat.

V jižní stěně je vlevo nízký výklenek, poměrně široký, pro radiátor.

V *západní stěně* vlevo jsou velké dvoukřídlé prosklené dveře, jež jsme popsali z haly 102, s tím z velké části dochovaným zasklením, jeho leptaný vzor imituje hustou spleť větvíček a tabulky jsou lemované fasetami; i z této strany jsou spodní tři pětiny opatřeny svislým pobitím laťkami s mezerami, aby tedy zasklení nebylo ničeno; klika chybí, zachoval se oválný převýšený štítek s taktéž oválnou krytkou na otvoru pro klíč, závěsy půlkulatě zakončené. Vpravo pravoúhlý průchod do 106.

Záchody dívek 108

jsou tvořeny velkou předsíní s bělinovým obkladem na *jižní stěně*, kde je umyvadlo, jinde je pouze asi 152 cm vysoký olejový nátěr;

ve *východní části* jsou vestavěné dvě kabinky, dělené příčkami pouze 210 cm vysokými a přístupné hladkými plnými dveřmi s bakelitovými klikami a štítky v ocelových zárubních. Ve východní stěně nahoře je zřejmě pevně zasklené okénko v dřevěném rámu, který je zatřený vápnem.

Na *podlaze* drobné čtvercové nažloutlé dlaždičky, strop tvoří plochá necková *klenba* se zrcadlem, vymezeným pouze omítkovým ústupkem.

Předsín pro WC chlapců 109

Vstupní dveře *od severu*, které se z haly jevily jako hladké, jsou historické v obložkové zárubni, jednokřídlé o třech výplních (dole výplň téměř čtvercová, uprostřed převýšená obdélná, nahoře úzká ležatá), zachována dokonce původní klika a otisk po oválném štítku.

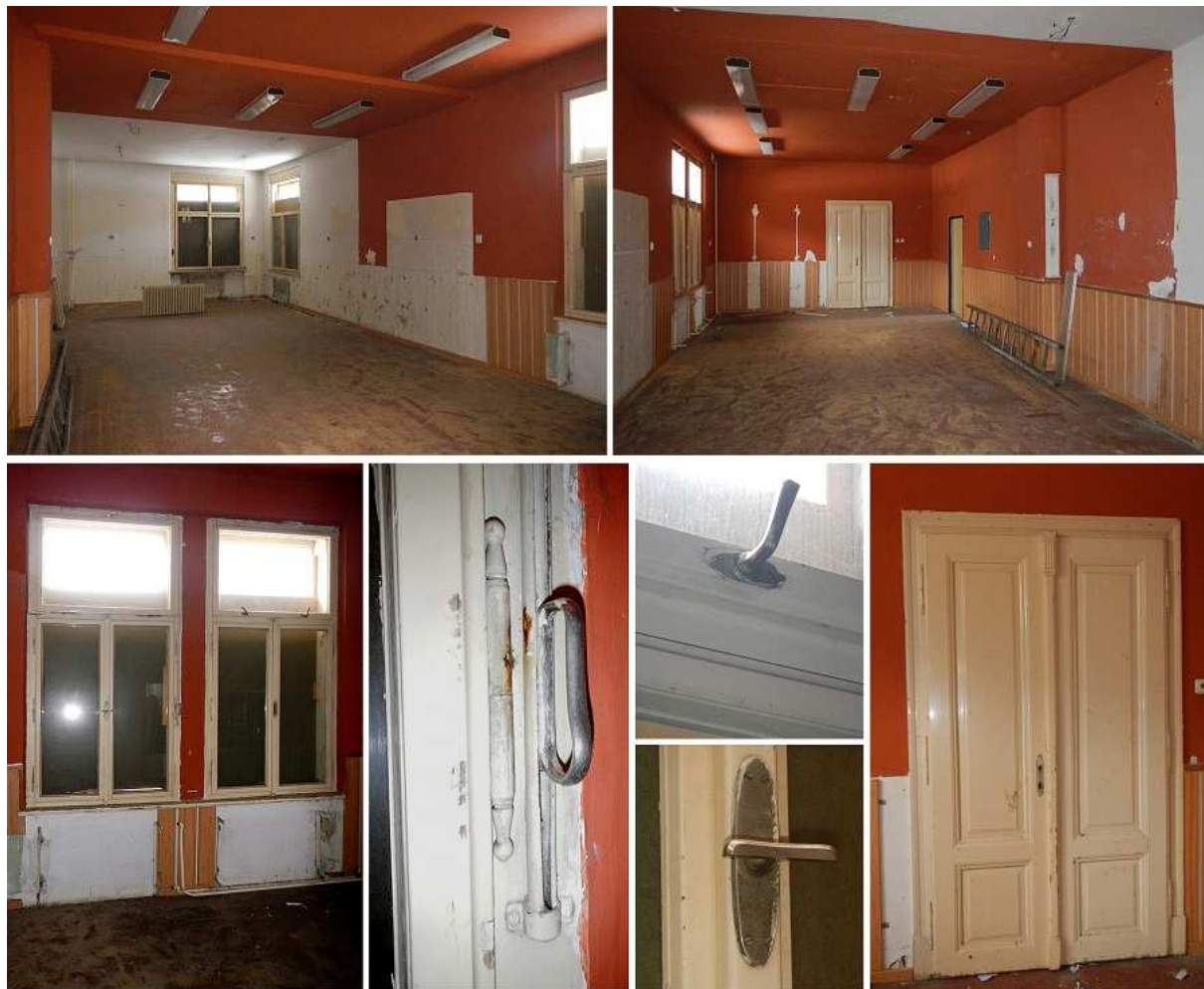
Dveře ve stěně *k východu* v levé části už jsou hladké, plné, s klikami a štítky bakelitovými a v ocelové zárubni.

Pisoáry a WC chlapců 110

mají dlažbu z drobných obdélných dlaždiček špinavě okrových, z podobných dlaždiček čtvercového formátu je i sokl, výše pak olejový nátěr; omítaný strop.

Ve *východní části* jsou opět dvě kóje, přístupné podobnými dveřmi se stejnými klikami a štítky a ve stejných zárubních jako ve 108, všechno tovární výroby; ve stěně nad kójemi je okénko na dole umístěných závěsech, půlkulatě zakončených, okno je tedy výklopné, ovládané jakousi tyčí, v mělkém pravoúhlém výklenku s vysokým plným parapetem.

Sál 111

má litou *podlahu*, lemovanou lištou, býval tu i dřevěný obklad *stěn* asi 120 cm vysoký, který je z velké části už rozebraný a odnesený; *strop* je rovný, ovšem zhruba v polovině členěný jakýmsi ústupkem, takže strop ve východní téměř polovině může být mladší.

V *severní stěně* spíše vlevo jsou hladké plné novodobé vstupní dveře v ocelové zárubni, pod stropním ústupkem je ve stěně přízední polopilíř, podle plánu jde o komínové těleso.

Ve *východní stěně* vpravo je v drobné špaletě velké čtyřkřídlé okno, spodní křídla jsou vyšší než vrchní, nad parapetním prknem, které kryje mírně zeslabený parapet. Štítek je oválný převýšený, mosazná oliva je obvyklého typu, klapačka je jen na hranách zaoblená, vůči sklu také jen okosení, závěsy jsou půlkulatě zakončené; nahoře je prkno, které krylo nějakou svinovací roletu; v meziokenním prostoru je zabednění, takže vnější okno nelze studovat.

Prakticky stejné okno je také v levé části *jižní stěny* a v této stěně spíše vpravo je ještě sestava dvou oken s omítanou mezerou, nad společným parapetním prknem; obě okna jsou dělená do T; u vnitřních křídel nahoře jsou vlevo závěsy dole a nahoře mechanismus, který umožňuje otevření vrchního větracího křídla na škvíru - je ovládané táhlem po pravé straně; vpravo jsou dole dvě půlolivky; dole jsou dvě křídla s klapačkou, u levého okna je zachovaná i oliva a oválný štítek, vpravo je to už odcizeno; vysoké závěsy s kuželíky a

kouličkami; v meziokenním prostoru je opět zabetnění, takže vnější okna, pokud jsou zachovaná, nevidíme.

V *západním čele*, spíše vpravo, jsou osazené velké dvoukřídlé dveře rámové konstrukce v obložkové zárubni, lemované plochou profilovanou lištou, dole se soklíkem, obě křídla mají pouze po dvou výplních, spodní čtvercové a výše vysoké obdélné převýšené, klapačka má hladkou patku a kanelovanou hlavici; závěsy s kuželíky a kouličkami, klika chybí, po štítku je pouze oválný otisk.

Velký pokoj 112

je v *západní stěně* obohacen o prostor malého arkýře se segmentově vypjatou zadní stěnou, tato segmentová stěna arkýře je opatřena třemi převýšenými okny, střední širší, krajní užší, oboje mají dvě křídla nad sebou, spodní křídla mají po dvou půlolivách (svrchu anatomického tvaru, zespodu hranaté, na nevelkých štítcích oválného tvaru), vrchní pouze po jedné – kromě středního, jež má horní křídla ovládaná pákovým systémem a táhlem; závěsy s kuželíky a kouličkami.

Podlaha je dřevěná z prken, lemovaná lištou, *strop* hladký omítaný.

V *severní stěně* vlevo dveře podobné kompozice, jako jsme popsali posledně ve 111, tedy o dvou výplních nad sebou, včetně zajímavé klapačky; klika a štítek odcizeny; navíc je tu deštění na celou hloubku zdi, které je rámové konstrukce s užoučkými profilovanými výplněmi, které jsou stejně komponované, jako na vlastních dveřních křídlech, tzn. dole nízká výplň, výše potom vysoká; v překladu jedna úzká výplň. Dále vpravo je bělinový obklad asi

150 cm vysoký, protože tu bývalo umyvadlo, a další bohatě dimenzované, velmi podobné dvoukřídlé dveře: podle odlišné kompozice výplní na dveřních křídlech (mají totiž tři výplně nad sebou, z nichž vrchní je nízká) je i deštění opatřeno na bocích třemi výplněmi nad sebou; klapačka dveří má opět hranolovou patku a kanelovanou hlavici; u těchto dveří je zachovaná klika částečně anatomická a oválný převýšený štítek.

Dveře vlevo ve *východní stěně* jsou spíše podobné levým dveřím v severní stěně, deštění je však užší, takže nemá výplně, ovšem obložková zárubeň má na čele hladké soklíky, je lemovaná, jako u všech předchozích dveří, ploše profilovanou lištou; ani u těchto dveří není zachovaná klika a štítek.

Pokoj 113

má na *podlaze* poničený koberec, *strop* je hladký s nevýrazným fabionem,

ve *východní stěně* jsou osazené velké dvoukřídlé dveře snad staršího typu, tedy komplikovanější, se třemi výplněmi nad sebou, štítky a kliky zničený, obložková zárubeň včetně deštění na tloušťku zdi, včetně výplní.

Vlevo v *jižní stěně* se nacházejí dvoukřídlé dveře pravděpodobně mladšího typu, nahoře pouze s vysokými převýšenými výplněmi.

V *západní stěně* jsou dvě okna dělená do T, oddělená poměrně úzkým zděným pilířem, ale společný parapet nemají. Dřevěné prvky jsou lehce profilované, u dolní dvojice křídel oválný štítek a oliva toho částečně anatomického tvaru, zespodu hranatá, vpravo u levého okna mechanismus s táhlem, který ovládá horní spřažená vyklápěcí křídla, u pravého okna dole dvě půlolivy; závěsy s kuželíky a kouličkami.

Sklepy

Sklad 01

je velmi nepravidelná prostora, částečně pod schodištěm - *strop* je sice převážně rovný, avšak ve dvou různých úrovních a nad vyrovnávacím schodištěm je stupňovitý, tvořený podhledem stupňů vyrovnávacího schodiště v přízemí; *podlahy* jsou betonové, částečně v různých úrovních, protože v chodbovité východní části je vyrovnávací betonové schodiště.

Chodbovitá východní část má ve východní stěně pravoúhlý výklenek, stěny jsou omítané, v narušeních, zvláště v severozápadní části, jsou patrné cihly. V jižní čele chodby jsou vstupní dveře, z jižní strany hladké, kdysi snad s vyříznutým otvorem, který byl později

opět přeplátován, a se zámečnický zpracovanými závěsy, lehce anatomicky tvarovanou mosaznou klikou a úzkým svislým štítkem společným i pro klíč, nahoře a dole půlkulatě uzavřeným; na rubu dveří, taktéž v zásadě hladkých, je vidět lišta, kdysi lemující zmíněný otvor, asi opatřený původně nějakou mřížkou nebo vůbec volný, nejsou tu svlaky, zámek v provizorně přiložené dřevěné desce je opatřen podobnou klikou a zámkem jako z jižní strany. Zárubeň je prostá obložková. V západním boku chodby ani v západní stěně rozšířené části otvory nejsou.

V severní stěně je ve vyšší levé části pravoúhlý výklenek s plným parapetem a kovovým, původně zřejmě napevno zaskleným jednoduchým oknem o 2x4 tabulkách, ale tabulky částečně chybějí, částečně jsou nahrazené bedněním. Z okénka vpravo je patrná jen nižší část, protože částečně směřuje proti desce stropu (je zabedněno dřevotřískovými deskami, asi bylo stejné jako předchozí).

Po jižní straně je pod nástupním ramenem do patra zřízena zvýšená podlaha a stupňovitý strop.

Hala - předsklepí 02

má
betonovou *podlahu* a
strop ze čtyř
plochých segmen-
tových kleneb,
oddělených jako
obvykle nosnými
traverzami.

V sever-
ní *stěně* vlevo
koutová část mírně
předstupuje, jsou tu
účelová dvířka vodo-
rovně bedněná ze širokých desek, v obložkové zárubni, na krátkých zámečnických závěsech,
na rubu mají dva svislé svlaky. Uprostřed je nástup na schodiště do přízemí (viz 104) a vpravo
se nacházejí dveře do skladu 01 (viz!)

Ve východní *stěně* jsou zhruba uprostřed osazeny v prosté obložkové zárubni
rámové dveře o třech vodorovně bedněných výplních, klika a štítek jsou bakelitové, hranatých
tvarů. Zcela vpravo se v mělkém výklenku v zadní *stěně* nachází ocelová zárubeň a v ní
hladké plné dveře.

Podobné dveře jsou i vlevo v jižní *stěně*,
zatímco v západní *stěně* žádné otvory nejsou.

Malá obdélná prostora 03

sloužila
pravděpodobně jako sklad
brambor, protože místo *podlahy* je
tady prkenný rošt, také *strop* je
dřevěný z překládaných fošen;
stěny z lomového kamene nejsou
omítané, pouze bílené.

Žádné další otvory,
kromě vstupu, jehož průchod je
obedněný, tady nejsou, pouze
v levé části východní stěny nad
vysokým parapetem výklenek,
vyložený prkny.

Sklepní chodba 04

má rovný *strop* s poměrně výrazným *fabionem* po severní straně a betonovou *podlahu* ve dvou úrovních, oddělenou vyrovnávacím stupněm,

v *severní stěně* je úplně vpravo průchod bez dveřní konstrukce do 011;

ve *východním čele* jsou osazené hladké plné dveře s bakelitovou klikou a štítkem do komory 010,

jižní stěna je členěná ústupkem, zhruba uprostřed je vstup hladkými plnými dveřmi s téměř chybějícími klikami a štítkem a dále vpravo podobné hladké plné dveře do kotelny, oboje v ocelových zárubních, taková zárubeň je i v průchodu k západu.

Prostory 05 a 06

nebyly pro průzkum zpřístupněné.

Jedná se o bývalou prádelnu 05 a do jejího severozápadního koutu pomocí mladších příček vestavěný malý prostor sprchy 06, obojí *plochostropé*, s betonovými *podlahami*.

Kotelna 07

Velký, zhruba čtvercový prostor, zmenšený vestavbou v severovýchodním koutě, jejíž část tvoří také komín. *Strop* je členěný asi železným a obetovaným trámem, betonová *podlaha* má dvě úrovně, ve střední části je tedy výrazně prohloubená a v této prohloubené části na betonovém podstavci stojí dva kotle. Prohloubenina je vymezená zábradlím z kovových kru-

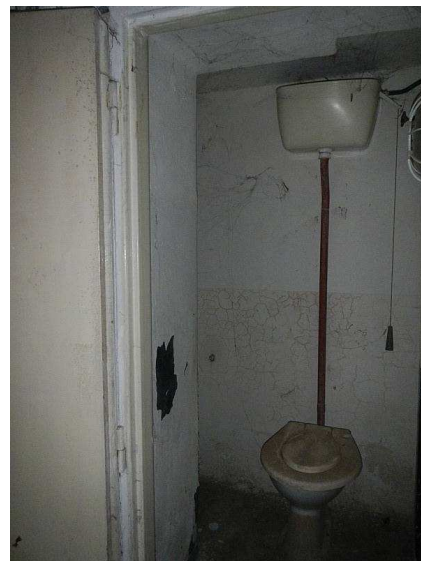
hových profilů, sestupuje se do ní v jižní části západního obvodu po dvou betonových schodech.

Při *západní stěně* (bez otvorů) je rozměrný rozvaděč,

v *severní stěně* vlevo hluboký výklenek ke vstupním dveřím,

ve *východní stěně* vpravo hladké plné dveře s klikami a štítky z bílého kovu

a v *jižní stěně* dva výklenky okének s plnými parapety, okénka jsou ale zabetonována dřevotřískou, takže je nelze popsat.

Záchod 08

Nezajímavá prostora, kromě vstupu z chodby 04 bez dalších otvorů; má rovný *strop*, na *podlaze* beton.

Uhelna 09

má také hladký *strop* členěný trámem, *podlaha* je zřejmě betonová, překrytá kobercem,

v *západní stěně* jsou osazené hladké plné vstupní dveře,

severní stěna nemá otvory,

ve *východní stěně* nad vysokým stupněm nízká dvířka, z této strany obložená zřejmě polystyrénem,

v *jižní stěně* vlevo okénko, zabetonované dřevotřískou.

Komora 010

Podlaha betonová, *strop* rovný,

ve *východním čele* čtvercové okno s plným parapetem a kovovou konstrukcí o 2x8 obdélných

tabulkách zcela vysklených,

v *bočních stěnách* nejsou otvory,

v *západní stěně* jsou osazeny hladké plné dveře, s bakelitovou klikou a štítkem, nižší, než je ocelová zárubeň, jejíž obezdění nahoře není dokončeno.

Velký sklep 011

má betonovou podlahu a zřejmě betonový strop, členěný čtyřmi betonovými trámy;

vstup se děje v *jižní stěně* vpravo umístěným pravouhlým průchodem,

v *západní stěně*

vlevo jsou zřízena svisle bedněná dvířka rámové konstrukce na zámečnický pojatých závěsech, v obyčejné obložkové zárubni.

V *severní stěně* jsou vlevo v ocelové zárubni osazené svisle bedněné dveře se štítkem z bílého kovu, klika chybí, a vpravo čtvercový výklenek s plným parapetem a okénkem, které je zabedněné dřevotřískou.

Ve *východní stěně* jsou další hladké plné dveře v ocelové zárubni a se silně poškozeným štítkem, bez klik.

Sklep 012

má charakter poměrně úzké chodby s betonovou podlahou a rovným stropem,

v *bočních stěnách* nejsou otvory,

v *západním čele* se nacházejí dveře, které jsme popsali v 02, z obou stran výplňové, je patrné vodorovné bednění výplní, bakelitové kliky a štítky,

ve *východním čele* svisle bedněná dvířka, která jsme z jedné strany popsali v 01, ze západní strany mají svlaky a také zavětrování v podobě šikmo položeného prkna, rozepřeného mezi nimi.

Sklep 013

je lichoběžníková prostora s podlahou z betonové mazaniny a stropem, členěným třemi betonovými trámy;

vstup vlevo v *západní stěně* hladkými plnými dveřmi jsme již popsali (viz 011),

dále je tu už jen okénko v severovýchodní stěně, původně zřejmě dveře, ale parapet je dozděný, okno má dokonce 2x6 tabulek, tedy vždy 6 úzkých vodorovných tabulek nad sebou, střední příčel je dodatečně zesílený; je tu rám i po vnitřním okně, jehož obě křídla jsou tu postavená – šlo o křídla kovová se čtyřmi tabulkami nad sebou.

První patro:

Schodiště do patra a zdejší hala 201

Schodiště je dvouramenné, obložené PVC a gumovými profily, takže profilaci nelze dobře studovat, pokud tu tedy byla; je samonosné, tedy vykonzolované a má poměrně zajímavé **zábradlí**, z něhož nejlépe působí začáteční sloupek, kolem nějž se čtveřice pásů obdélného profilu, které sledují stoupání schodiště, ovíjejí až do úplného kruhu (kdysi tady nad prvním schodem snad byla i vrátka, protože je tu připevněn plech úhlového profilu, jinak nesmyslný); zmíněné čtyři pásy jsou soustředěny do dvou dvojic, stejný tvar má i broušené

dřevěné madlo, které samozřejmě jinak kovové zábradlí zakončuje. Zhruba při každém třetím schodu je připevněna stojka opět obdélného průřezu, která nese stoupající pásy pomocí spojek ve tvaru L, které nesou pásy ve větších mezerách shora i zespodu; v užších mezerách jsou spojené do tvaru C.

Na mezipodestě je při *severní stěně* zřízeno velké pevně zasklené okno kovové konstrukce s různě strukturovanými skly (původní skla mají i jinde použitou strukturu hustého křoví, nejsou však v úplnosti dochovaná); aby se sklo nerozbilo, je před něj představeno zábradlí stejného typu jako podél ramen schodiště, ovšem ony čtyři pásy i madlo jsou zde samozřejmě vodorovné, na koncích stočené ke zdi.

V bocích schodiště otvory nejsou, nahoře je po jižní straně průraz na celou šířku obou ramen a v levé, tedy západní polovině je opět úsek zábradlí s vodorovně kladenými pásy.

V *severní stěně haly* vlevo od schodiště, tedy zcela v koutě, jsou osazené jednokřídlé dveře v obložkové, ploše profilované zárubni s hladkými sokly, křídlo má pět obdélných profilovaných výplní v uspořádání 2-2-1, dole tedy dvojice výplní téměř čtvercových, uprostřed převýšených a nahoře jediná ležatá; klika je zde obvyklého typu, částečně anatomická, a štítek oválný. Vpravo od schodiště jsou podobné dveře, ale vrchní trojice výplní je nahrazená jednotabulkovým strukturovaným prosklením, klika a štítek hranolových tvarů, bakelitové. Vpravo od dveří malá skříňka elektrozařízení zřejmě s plechovými dvířky, které ovšem jsou pojednány v barvě malířského nátěru.

Na *podlaze haly* jsou velké parkety, *strop* je hladký.

V zúženém *východním čele haly* se nacházejí v mělkém pravoúhlém výklenku dvoukřídlé dveře převážně prosklené, s ležatým celoplošným výklopným nadsvětlíkem, obě křídla mají po pěti tabulkách nad sebou, dělených pouze tenkými příčnickami; dřevo neprofilované, závěsy půlkulatě zakončené, klika a štítek hranatých tvarů z bílého kovu a s dozickým zámkem, výklopné křídlo je ovládáno mechanismem po pravé straně.

V *jihovýchodním koutě haly* je velká vestavba záchodů, do nichž vedou ve *východní stěně* dvojice hladké plné dveře v ocelové zárubni a s klikami a štítky hranatých tvarů z bílého kovu.

V *jižní stěně* haly jsou dvojce stejné dveře jako naproti, tedy vpravo od schodiště, obojí mají křídla ve vrchních dvou třetinách prosklená strukturovaným sklem, kliky a štítky bakelitové, hranatých tvarů; vpravo skříňka elektrozařízení;

další dveře téhož provedení jsou i uprostřed *západní stěny* haly.

Prostora 202

má po *západní straně* schodiště do podkroví (viz 301),

betonovou *podlahu*; strop tady není, protože prostora je otevřená do severozápadní části podkroví.

Vstup se děje z jižní strany z haly 201 (viz tamtéž popis výplňových dveří),

v *severní stěně* dveře vstupu do komory 203, které jsou z této strany hladké, mají bakelitovou kliku a zbytek bakelitového štítku, zárubeň je redukováná obložková dřevěná.

Komora 203

má hladký *strop* ve dvou úrovních, protože nad nižší úrovní se nachází mezipodesta schodiště do podkroví; *podlaha* je z prken.

Vstupní dveře se nacházejí v *jižní stěně*, jsou hladké, s poškozeným bakelitovým hranatým štítkem a klikou, zárubeň je obložková, opatřená ploše profilovanou lištou a hladkými soklíky.

Od severu osvětluje komoru okénko o dvou tabulkách nad sebou, oddělených tenkým příčnickem, je lehce profilované dvojité s archaickými kličkami, na závěsech s kuželíky a kouličkami, v mělkém výklenku nad plným parapetem, krytým dřevěnou deskou.

Pokoj 204

má rovný plochý omítaný *strop* (na něm dvě zářivky); *podlahu* tvoří zřejmě parkety, po obvodu je lemovaná téměř neprofilovanou dřevěnou lištou.

Vstup z *jižní strany* jsme popsali v hale (viz 201),

v *bočních stěnách* otvory nejsou,

v *severní stěně* je zhruba uprostřed dvojité okno o čtyřech křídlech, z nichž vrchní jsou zhruba poloviční výšky než spodní. Vnitřní oliva z roku 1933 na protáhlém oválném štítku, vnější okno má dole štítek a olivu hranatých tvarů, z bílého kovu; klapačka je na hranách pouze lehce zaoblená, vůči sklu je zešíkmení a drobný ústupek, závěsy půlkulatě zakončené.

Velká místnost 205

na bývalé terase je ze tří stran vymezená pouze bedněnými příčkami, *podlahu* tvoří PVC, asi položené na dlažbě,

silně poškozený *stropní podhled* byl zřejmě z nějakých pásů, přidržovaných obdélným rastrem z latí (částečně odstraněno, místo toho visí ze stropu cáry izolace a je vidět

i poškozená střešní krytina z vlnitého laminátu).

Stěny (kromě jižní a vrchní části severní) mívaly obklad z umakartových desek, také dnes již převážně odtrhaný a ukradený.

V *západní stěně* vlevo je dvojité okénko, o dvou obdélných tabulkách nad sebou, téměř neprofilované, nad zřejmě dřevěnou deskou na plném parapetu. Dále vpravo velké dvoukřídlé dveře prosklené neprofilované, klika a štítek v kombinaci bakelitu a bílého kovu, obě křídla mají nejspíš po pěti tabulkách nad sebou, většinou z čírého skla, tabulky jsou oddělené pouze tenkými příčnický.

V *severní stěně* otvory nejsou, asi do výše 160 cm se jedná o zděnou stěnu, ze které byly sejmuty zmíněné obklady, výše je stěna vodorovně bedněná a lištovaná.

Dlouhá *západní stěna* je opatřena třemi velkými trojdílnými dvojitými okny, levé křídlo je zvlášť, oddělené svislým příčnickem, a má dvě bakelitové půlolivy s drobnými bakelitovými štítky; vpravo je vlastně dvoukřídlé okno s hladkou klapačkou a na ní oliva s větším obdélným štítkem, obojí bakelitové, závěsy jsou krátké, půlkulatě zakončené. Mezi prvním a druhým oknem jsou nižší plné dveře, zcela hladké.

Na *jižní stěně*, která je vodorovně bedněná (není patrné, že by na ní někdy byl nějaký obklad), je provedena sestava dvou oken a mezi nimi dveře s nadsvětlíkem, mezi dveřmi a okny jsou úzké pilíře také s tím dřevěným obkladem. Okna jsou čtyřkřídlá, dělená křížem poutců, vrchní křídla jsou poloviční výšky než spodní, dveře jsou z poloviny prosklené, mají rámovou konstrukci, dole svisle bedněná neprofilovaná výplň, nahoře tedy celoplošné prosklení, klika a štítek zřejmě bakelitové. Nadsvětlík celoplošný.

Menší místnost na bývalé terase 206

má na *podlaze* okrové drobné čtvercové dlaždičky, *strop* tvoří čtvercové polystyrénové, na povrchu strukturované destičky;

stěny jsou vodorovně bedněné, bez barevného nátěru (jsou nanejvýš napouštěné lakem nebo emulzí).

Severní stěna má z druhé

strany popsanou sestavu dvou čtyřtabulkových oken a mezi nimi dveře zpoloviny prosklené, nad nimi nadsvětílík výklopný, se dvěma půlolivami nahoře - z této strany jsou nebo byly bakelitové půlolivy a nevelké bakelitové štítky, částečně je to odcizeno a odneseno (viz i 205).

Ve *východní stěně* je velké zdvojené prošroubované okno nebo chceme-li, sestava pěti oken, vždy se dvěma křídly, dole tedy křídla dvojnásobné výšky než nahoře, půlolivy opět bakelitové a ze stejného materiálu i štítky.

Jižní stěna je tvořená sestavou pěti oken, jež jsou až vysoko pod stropem, tedy s plným parapetem téměř dva metry vysokým;

v *západní stěně* vlevo je sestava balkónových dveří, vsazených do trojdílného dvojitého okna, dveře jsou prosklené čtyřmi tabulkami nad sebou, ve spodní části jsou doplněné asi na způsob mřížky vodorovně kladenými dráty; zde obvyklá historická klika, na oválném štítku dochována i krytka otvoru pro klíč; okno je dělené vodorovným poutcem pod vrchní třetinou, ale ve střední třetině, tedy nade dveřmi, je poutec výš než po stranách. Vpravo od této sestavy je jakýsi pseudokrb, obložený dřevem, má stojky, nahoře římsu se šikmým čelem a dvířka z dřevěné mřížky; zadní stěna je zazděná cihlami na plocho.

Záchod mužů 207

má obvyklou novodobou úpravu, nejsou tu žádné obklady stěn, nahrazuje je olejový nátěr,

nad kabinkou i směrem k jihu, tedy vůči záchodu žen, je jen snížená příčka, asi 210 cm vysoká, nicméně zděná, do kabinky vedou hladké plné dveře s bakelitovou klikou a štítkem v ocelové zárubni.

Záchod žen 208

je o něco širší než záchody mužů, ale jinak je úprava stejná,

tedy předstíň i kabinka mají podlahu z nahnědlých čtvercových dlaždiček, strop je hladký omítaný, ve snížené příčce, která odděluje kóji po východní straně, jsou plné hladké dveře, bakelitová klika a štítek.

Navíc je tu však ve *východní stěně* v pravoúhlém výklenku s plným parapetem, krytým dřevěnou destičkou nebo prknem, převýšené obdélné dvojité okénko, dělené jedním vodorovným poutcem, s archaickými kličkami, dřevo na hranách lehce vybrané, závěsy s kuželíky a kouličkami.

Pokoj 209

má na *podlaze* opět parkety, *strop* je rovný hladký omítaný.

Ve *východní stěně* vpravo je umístěna sestava balkónových dveří a trojdílného okna, jak jsme jí popsali ze 206: dřevěné prvky neprofilované, pouze na hranách lehce zaoblené, spoje kolíčkové, půlolyvy z roku 1933, závěsy půlkulatě zakončené, horní křídla pouze nade dveřmi spřažená, dříve ovládaná táhlem a pákovým mechanismem, pod bočními částmi parapetní prkna a i to výklopné okénko nade dveřmi má půlolyvu z roku 1933 na nevelkém oválném štítku; níže

dvojitě dveře - východní se jeví jako původní, západní dveře i tím, že nemají nátěr v barvě slonová kost, ale přírodní napouštěný povrch, se jeví jako mladší, přestože jsou prosklené a mají čtveřici skel nad sebou oddělených tenčími, ale i o něco širšími příčníky; tyto dveře mají bakelitové kliky a štítky.

Jižní stěna má vlevo vestavěnou skříňku přesně na výšku trojdílného okna, které se nachází dále vpravo (skříňka měla pět poliček, ale prkna jsou odcizena); řečené okno je zdvojené prošroubované, na závěsech půlkulatě zakončených; má tenkou parapetní desku nad plným parapetem, olivy a půlolyvy bakelitové, na štítcích se zaoblenými rohy, také bakelitovými; dvoukřídlé okno je tu vlevo, vpravo je okno výklopné, se závěsy dole.

V *západní stěně* zcela vpravo dveře v líci stěny hladké, možná kdysi maskované, na závěsech téměř pianových, oválný štítek pokroucený poničený, klika dochovaná, mírně segmentově zahnutá.

V *severní stěně* vlevo pravoúhlý výklenek s dveřmi ze dvou třetin prosklenými, jak jsme je popsali z haly, bakelitová klika a štítek, závěsy půlkulatě zakončené, prosklení strukturované, dole dvě obdélné výplně vedle sebe. Dále vpravo při stěně přízední pilíř, zřejmě tedy komín.

Veliký pokoj 210

má prkennou *podlahu*, v malé části při severní stěně, spíše v západní třetině, úsek zajímavější *dlažby*, pouze v nevelkém obdélníku, jehož severovýchodní část je betonová, asi tu stála nějaká kamna - při nich z jižní a západní strany tedy byla zajímavější dlažba, jež měla borduru z naoranžovělých čtvercových dlaždiček; uvnitř skladba zdobenějších dlaždiček

uprostřed s motivem modré čtyřčetné sněhové vločky, kolem se proniká nakoso posazený čtverec s normálně situovanými čtverci v hnědých odstínech.

Tato dlažba se dnes nachází za jakýmsi barovým pultem, který byl vymezen z jižní strany konvexkonkávně tvarovanou zídka z režných spárovaných cihel, nahoře je dřevěná deska; zídka asi 110 cm vysoká se opírá na východním konci o přízední pilíř, kde podpírá trám pod stropem, nesený dřevěným sloupkem s pásky z obou stran. Jinak je ovšem *strop* hladký, omítaný.

Ve *východní stěně* úplně vlevo jsou dveře v obložkové zárubni, velmi ploše profilované, s hladkými soklíky; vsazené dveřní křídlo je opatřené třemi výplněmi nad sebou, dole téměř čtvercová, nahoře úzká ležatá, klika zřejmě z roku 1933, na oválném štítku.

V *jižní stěně* vlevo je sestava dvou oken, dělených do T, v mělkém společném obdélném výklenku s dřevěným parapetním společným prknem, okna jsou ovšem oddělena omítaným meziokenním pilířem, obě jsou shodná, dělená do T, dvojitá s olivami a půlolivami z roku 1933, horní křídlo má kování dole, štítky oválné; závěsy s kuželíky a kouličkami, dřevěné prvky na hranách lehce, převážně čtvrtkruhově vybrané nebo lehce okosené.

V *západní stěně* trojdílné dvojité okno v mělkém pravoúhlém výklenku s plným parapetem, krytým úzkou dřevěnou deskou, bývaly tu půlolivy z roku 1933, ale jsou částečně nahrazené olivami nedávného data, z umělé hmoty; vodorovný poutec uskakuje, uprostřed je tedy umístěn výš než po stranách, je ovšem zhruba pod vrchní třetinou, dřevěné prvky na hranách pouze zaoblené, závěsy půlkulatě zakončené.

V *severní stěně* je vlevo bývalý dveřní otvor, nyní pouze nika se zadní stěnou zazděnou režnými cihlami, úplně vpravo jsou osazeny dveře, jak jsme je popsali z haly, ze tří pětín prosklené, dole se dvěma profilovanými výplněmi a s klikou a štítkem hranatým z bílého kovu.

Pokoj 211

Podlaha je dřevěná, z poměrně úzkých prken, *strop* je hladký omítaný, severní část prostoru má asi 120 cm vysoký dřevěný obklad *stěn* ze svisle kladených latí.

Vstup *od východu* se děje ze tří pětín prosklenými dveřmi, podobnými těm, jak jsme je zmínili předešle, se dvěma obdélnými profilovanými výplněmi ve spodní části.

V *jižní stěně* jsou umístěny úzké hladké dveře se zřejmě dodatečně vyříznutým okénkem se strukturovaným sklem, skrz nějž je vidět, že dveře se nedají používat, protože je za nimi zazdívka z režných cihel; zárubeň je ocelová, klika zřejmě poměrně nová z bílého kovu.

V *západní stěně* velké, segmentem završené trojdílné okno, dva svislé a pod vrchní zhruba třetinou další široký poutec, jenž je ve střední třetině posazen výš než na bocích, závěsy s kuželíky a kouličkami, vnitřní křídla s půlolivami z roku 1933, profilovaná

vůči sklu čtvrtvýžlabkem mezi ústupky; vnější křídla, otevíraná ven, s mladšími půlolivami, na vnějším obvodu bez zmíněných ústupků.

V severní stěně spíše vpravo převážně prosklené dveře na terasu, o pěti tabulkách nad sebou, oddělených tenoučkými příčníky; není to profilované, klika a štítek jsou hranatých tvarů.

Podkroví

Půdní prostor 301

je přístupné pomocí pravoúhle zalomeného dvouramenného dřevěného **schodiště**, umístěného ve 202, jeho nástupní rameno při západní stěně je delší, následuje čtvercová podesta a krátké výstupní rameno při severní stěně; schodiště je schodnicové, má tedy po stranách dřevěné profily obdélného průřezu, stupně i podstupnice jsou dřevěné, zábradlí velmi jednoduché z hranolových stojek a madla jen lehce profilovaného. Stěny při schodišti jsou omítané.

V samotném **podkroví** je *podlaha* z plných cihel, po obvodu obíhá omítaná půdní nadezdívka asi 60 cm vysoká, ve stejném stylu je i zábradlí kolem prostoru s výstupem schodiště, omítána jsou i tělesa několika komínů (jeden v severovýchodní části a dva v jihozápadní části), opatřená cementovými komínovými dvířky.

Krov má plné bednění, je tvořen samozřejmě krokvemi a vaznicemi pod několika hřebeny a úžlabími, protože zásadní tvar je valbový s krátkými hřebeny; vazné trámy jsou velmi úsporně použity, netvoří žádnou celistvou soustavu, vybíhají šikmo ze všech koutů kromě severozápadního, dále je tu dlouhý vazný trám v severojižním směru zhruba uprostřed (k severní stěně však nedosahuje) a krátký, také kolmý vazný trám, vybíhající ze západní strany; na těchto vazných trámech spočívají stojky s pásky, nesoucí obvodovou vaznici.

Nad všemi stranami je po jednom drobném trojbokém **vikýři**.

Do **jihovýchodního kouta** je vestavěno zhruba čtvercové těleso, obsahující místnosti 302 a 303; západní stěna tohoto tělesa je posazená na vazný trám, je svisle bedněná, s využitím jedné ze stоек a vodorovného zpevnění hranolem. Po severní straně je toto těleso omezeno zděnou příčkou, v níž jsou vpravo dvoukřídlé dveře do 302, v obložkové zárubni, lemované lištou, křídla jsou ze dvou třetin prosklená, dole mají po obdélné výplni a nahoře celoplošné prosklení v rámové konstrukci; klika kovová zahnutá, kruhového průřezu, štítek nahoře a dole půlkulatě uzavřený, převýšený; závěsy s kuželíky a kouličkami.

Prostora 302

má lichoběžníkový tvar, podbití krovu i stěny jsou hladké, tvořené velkými sololitovými nebo umakartovými jednobarevnými deskami, pouze krátká severní stěna s popsanými dvoukřídlými dveřmi je zděná, omítaná a bílená. Podlaha je zřejmě z PVC, které imituje drobnou dlažbu z mozaiky,

v severovýchodní stěně vlají nad vysokým prahem dvířka o dvou profilovaných výplních, na zámečnických závěsech, částečně vytržená.

Prostor 303

je trojúhelníkového půdorysu, daleko hůře upravený než 302, s viditelnou konstrukcí krovu, v ní trojboký vikýř; *jihozápadní stěnu* tvoří viditelná dřevěná konstrukce z prken a krajinek, s využitím stojky krovu, *severní stěna* je zděná, téměř hladce omítnutá, pročleněná komínem, po *východní straně* omítnutá půdní nadezdívka. *Podlaha* zřejmě betonová.

STAVEBNÍ HISTORIE

Nejstarší stavení na tomto místě, b a r o k n í **roubená chalupa**, vzniklo v roce 1742 jako součást chaotické zástavby vesměs podobnými chalupami na bývalých obecních lukách mezi městem a Tichou Orlicí, severně od původní kolonizační osady, jež je kladena do míst kolem nynějších ulic M. R. Štefánika a Velké Hamry. Vše, co jsme schopni o původní chalupě říci, jsme již uvedli v dějinách objektu, byla v úplnosti zbourána v létě 1909. Její obyvatelé ke své obživě pravděpodobně kombinovali drobné zemědělství s tkalcovstvím, případně s tím spojeným drobným podnikáním, o posledním majiteli se uvádí, že byl faktorem.

Vila továrníka Adolfa Jandery vznikla na dotčené parcele v letech 1909-1911, na podobnou budovu měla bohatě stačit jedna stavební sezóna, na zdržení měl pravděpodobně vliv skon stavebníka v roce 1910. Projekt Josefa Hernycha byl zřejmě v zásadě dodržen, po pozdější přestavbě to nemůžeme v úplnosti posoudit. Kolaudační komise 15. května 1911 se vyjádřila obvyklým způsobem a ponechala zřejmě bez komentáře např. dveře nad vstupním vyrovnávacím schodištěm, před kterými není ani kousek rovné podlahy a v projektu nejsou. Projekt bohužel obsahuje jen jeden pohled, a to z ulice, zřejmě považovaný za nejdůležitější, střídmy p o z d n ě s e c e s n í štukový dekor se pravděpodobně měl na ostatních fasádách víceméně opakovat, nedochovala se bohužel žádná fotografie objektu zblízka, takže to neumíme posoudit. Zachovala se zdobná stříška segmentového rizalitu, k původnímu konceptu zřejmě patří i vysoký sokl z nepravidelně bosovaných kvádrů. Dobovou tendenci štukový dekor zjednodušovat vyvažoval komplikovaný obrys vily, a jejímiž třemi štíty se musela vyrovnat složitě rozehraná skladba valbové střechy.

V roce 1933 přistoupil továrník Bohuslav Jandera, syn Adolfa Jandery a majitel poloviny prosperující textilní firmy, k **zásadní přestavbě domu** se znaky opožděného m e z i v á l e č n ě h o t r a d i c i o n a l i s m u, motivované zvětšením jeho obytných ploch a jejich částečným obrácením do velkolepé zahrady, založené v minulém desetiletí, přestože se tím ocitly na nepříznivé severovýchodní straně. Dosud tu bylo schodiště, další obslužné prostory a přístavba hospodářského dvorku, celkem neobvykle ve vyvýšené poloze. Přeložení schodiště na severozápad (kde musela být přeorganizována kuchyně a pokoj sloužky) umožnilo rozšířit halu v obou podlažích až k původní východní stěně, před níž byl půdorys přízemí velkoryse rozšířen; v patře pak na halu přímo navázala velkoryse dimenzovaná obytná terasa – není jasné, kdy boční části zábradlí nahradily zídky, které poskytl dění na terase větší soukromí a možná i ochranu před větrem. Zachováno bylo množství původních zdí (podle svislých prasklin na severním průčelí nebo uvnitř ve východní stěně při výstupu schodiště do patra ani nebylo provedeno šmorcování, tedy zavázání nového a starého zdiva), část kleneb a stropů a vcelku překvapivě i velký soubor oken a dveří, jimž se nové výplňové konstrukce snažily přizpůsobit. V hale v patře měli nedostatek zdejších obvyklých, ze dvou třetin prosklených dveří, tedy je přidělali (do 209), přemístili dveře do 103 a 204, jedny dveře přenesli i do nového podkroví; v nových polohách se ocitla okna do 103 a 203, u západního okna do 210 zhotovili vnější okna s otevíráním ven, přestože všude jinde (tedy ve východní části) již používali okna sice dvojí, ale oboje křídla s otevíráním dovnitř. Kliky, olivy a půloly u výplňových konstrukcí byly sjednoceny, u starších tedy vyměněny. Výsledkem této snahy se stalo roztržité pojednání fasád různorodými, účelově rozmístěnými okny, tvrdá

omítka s rytými linkami zůstává na úrovni obecně používaného stavebního prvku. Žádná výtvarná snaha nebyla věnována ani pojednání zábradlí obou teras, provedeného v nenápadité trubkové formě. Sjednocujícím prvkem se stala nová valbová střecha nad hlavní římsou, plynule obíhající celý obvod, jež měla být také sestavena z rozebraného původního krovu. Hmotově nejzajímavěji rozehraná uliční fronta využívá prvků, ponechaných z původní vily, odstraněním štukového členění však vzhled zhrubl. Nadprůměrně v tomto kontextu působí schodišťový prostor, bohatě prosvětlený a vybavený uměleckořemeslně dobře zvládnutým zábradlím. Sklepní prostora 03 vznikla vyklizením zásypu, zdivo základů a sklepů z původní vily podle ní tvoří lomový kámen.

Znárodněním v roce 1949 se dostáváme do období, v němž socialistický režim přes bezpracný zisk mnoha nejružnějších nemovitostí a proklamované výhody plánování totálně selhal i v tak zúžené úloze, jakou bylo přizpůsobit získané nemovitosti novým účelům a udržet je v chodu – problémy s kanalizací a vytápěním (zde nikoli se střechou, jejíž kvalitní stavební podoba osvědčuje pozoruhodnou trvanlivost) nebyly zdaleka vlastní jen těmto ústeckým jeslím, ale stavebnímu fondu obecně (snad jen s výjimkou kancelářských budov a stranických sekretariátů). Peripetie účelových, b e z s l o h o v ý c h úprav jsou poměrně dobře ve stavebním spise dokumentovány a podle něj vylíčeny v dějinách objektu, proto zde provedeme jen stručné shrnutí:

- někdy před rokem 1964 vznikla zastřešením a opláštěním jižní části terasy zimní zahrada;
- v roce 1964 bylo vyměněno a přitom zvětšeno okno pokoje 209;
- v roce 1970 byla přestavěna kotelna, proběhly i s tím související další úpravy v suterénu a výstavba nového komína;
- v roce 1971 byla zastřešena a opláštěna i zbývající část terasy;
- v roce 1973 bylo odbouráno zahradní schodiště;
- v roce 1974 byla rekonstruována kanalizace (později zřejmě docházelo jen k úpravám kotelny a inženýrských sítí, pro nás nepodstatných, projektované výměny oken rozhodně uskutečněny nebyly).

V roce 1992 konečně došlo k větší rekonstrukci budovy, spojené i se změnou jejího využívání. Soustředila se opět na vytápění a zdravotní instalaci, stavebně se omezila na zřízení sprchy v bývalé prádelně v suterénu a rekonstrukci sociálních zařízení v patrech.

V roce 1999 byly zřízeny lamelové shrnovací dveře mezi 106 a 107 (dnes již chybějící).

Vila Josefa Hernycha

Vila Floriána Hernycha

Hartmanova vila

HODNOCENÍ

Projekt pozdně secesní vily čp. 312 byl vypracován **Josefem Hernychem**, stavitelem v Ústí nad Orlicí. Šlo o jednoho ze dvou synů Jana Hernycha, který v Ústí nad Orlicí založil roku 1855 tkalcovnu, jež se stala základem prosperující textilní firmy Floriana Hernycha, druhého z bratrů; Josef si v roce 1902 postavil hodnotnou reprezentativní novorenesanční vilu čp. 12 v Sychrově ulici; nedlouho nato stavěl pro svého bratra Hernychovu vilu čp. 72, významnou ústeckou secesní architekturu z let 1906-07, její návrh však zhotovil ateliér pražského architekta M. Blechy; osvědčený tandem architekta a stavitele je podepsán i pod stavbou romanticko-secesní Hartmanovy vily čp. 597 v ulici 17. listopadu – všechny tři stavby se staly součástmi ústeckého památkového fondu. J. Hernych založil v roce 1913 v Ústí cihelnu. Dobře vyznívajícímu hodnocení vily čp. 312 v původní podobě jsme se nevyhnuli v předchozí kapitole, Hernych podle ustupující členitosti zevnějšku pozorně sledoval dobový slohový trend. (cs.wikipedia.org/wiki/Florian_Hernych; pamatkovykatalog.cz)

Pod plány přestavby v roce 1933 je podepsán arch. **Jaroslav V. Radechovský**, stavitel Ústí n/Orl.-Brandýs n/Orl., ovšem i herec, divadelní režisér a výtvarník scén. V letech 1920-26 je doložen jako člen Společnosti stavitelů pro obvod obchodní a živnostenské komory v Praze, později v Ústí nad Orlicí, kde byl v roce 1935 zvolen za Národní sjednocení i do šestatřicetičlenného městského zastupitelstva. Své organizační schopnosti projevil v roce 1930, když postavil jen kousek od vily podle projektu pražského architekta F. Šrámka reprezentativní budovu Okresního soudu – v ní nalézáme jinou variantu schodišťového zábradlí, jaké bylo o pár let později použito v pojednávané vile. Dozoroval v letech 1935-36 i stavbu vysoce oceňovaného ústeckého divadla podle projektu K. Roškota, ačkoli zakázku na stavbu získala firma

Tošovský. Pro Památník ústeckého divadelnictví 1836-1936 obsáhle sepsal se zřetelnou literární ambicí postup stavby divadla. (MÚ ÚO, Stavební úřad, stavební spis domu čp. 312; MM ÚO, fotosbírka, F5896; MU v Brně, FF, E. Vacková: Město Ústí nad Orlicí v letech 1919-1935. Bakalářská práce, Brno 2014; Svoboda 2018).

Považujeme za vyloučené, aby stavitel takto angažovaný v různých kulturních i společenských aktivitách bez zřetelného zadání vyprojektoval takto průměrnou až tuctovou stavbu, již se zdráháme označit jako architekturu. Domníváme se, že šlo o zásadní požadavek stavebníka, Bohuslava Jandery, ovšem nediktovaný nedostatkem finančních prostředků, ale až úzkostnou snahou zachovat prostředí vily otce-zakladatele firmy Adolfa Jandery. Pozornost tedy byla upřena na interiéry s ponecháním původních dveří, oken i parketových podlah, vzhled fasád tedy není výsledkem propracovaného architekta záměru, ale jsou takové, „jak to vyšlo“. Oproti projektu bylo ponecháno i okno v patře uličního rizalitu, přestože je završeno segmentem na rozdíl od pravoúhlého okna dále vpravo; kvůli užití starých oken s různými formáty při severozápadním nároží bylo oproti projektu okno v patře přeloženo na severní stěnu, odlišně byly rozmístěny otvory do severovýchodního prostoru suterénu (nyní 011 a 013); u mnoha nových oken není oproti projektu dodržen formát ani dělení poutci a příčlemi; jinak bylo zkonstruováno i schodiště do podkroví, v projektu chybějí markýzy nad vstupy a jistě by se našly i další drobnosti.

Dispoziční kvality domu s velkoryse dimenzovanými ústředními halami v obou nadzemních podlažích také nejsou nijak výjimečné (nepříznivě působí zejm. stísněné pravoúhlé zabočení nad vyrovnávacím schodištěm hlavního vstupu, vzniklé již v původní vile a vyvolané nutností situovat hlavní vstup na cenné osluněné jihozápadní straně), soudobým „hitem“ světového významu je Adolfem Loosem vytvořený „Raumplan“ (prostorový plán), pracující s různými výškovými úrovněmi podlah, pronikáním prostor jedné do druhé i návaznost na zahradu. (cs.wikipedia.org/wiki/Raumplan)

Z urbanistického hlediska je prostor mezi jádrem města, divadlem a dobře dochovanou skupinou tkalcovských domků citlivý a vznik nějaké předdimenzované stavby s křiklavým vzhledem by tu byl krajně nevhodný. Omezené staveniště však takový zásah téměř vylučuje, záměr demolice vily a využití její parcely jako nástupního prostoru parku z Lukesovy ulice, v jehož rohu se vila v podstatě nachází, se jeví jako logický a pro přehraštěný sled budov podél ulice dokonce příznivý. Z prostoru Lukesovy ulice se vila v sousedství objemnějších budov, přiložených k uliční čáře, uplatňuje jen v omezeném úhlu pohledů.

Z hlediska dostatečnosti a vyváženosti státní památkové ochrany je Ústí nad Orlicí v příslušném seznamu zastoupeno spíše nadstandardně a zřejmě na základě pečlivé, průběžně doplňované prospekce. Vedle obvyklých sochařských a církevních památek a měšťanské architektury jsou mezi více než čtyřmi desítkami památek, jejich souborů nebo areálů zastoupeny např. i budovy nádraží, škol, tkalcovských domků, divadlo, vila světoznámého houslisty nebo hřbitovní náhrobek. Reprezentativní příklady zdejší vilové produkce již byly uvedeny v úvodu statě. Exteriéry dalších hodnotných historických staveb jsou chráněny formou městské památkové zóny, zahrnující celé historické jádro města.

Aktivistickou argumentaci k odůvodnění záchrany a památkové ochrany budovy považujeme za poněkud přehnanou. Občanská iniciativa je jistě vítaná a mnohdy užitečná, avšak i její organizátoři by měli podle našeho názoru pečlivě vážit vznesení některých krajních obvinění. Jistě mají možnost konzultovat své záměry s erudovanými odborníky a

předejít opakovanému nanášení a eskalaci kauz, které zatěžují státní a obecní správu a spotřebovávají její energii, jež mohla být věnována skutečným problémům. Co se týče památky na významnou ústeckou podnikatelskou rodinu, pak si myslíme, že pokud měl někdo pečovat o odkaz Janderovy rodiny, měla to být restituentka.

***

Bezradnost „architektonického“ ztvárnění vily při přestavbě v roce 1933 nelze nijak napravit. Změnami v rozměrech, pojednání a rozmístění otvorů na fasádách by byl jednak popřen výsledek původního počínu, jednak by nebylo možno se vyhnout zásahům do konstrukcí původních oken, jimiž je argumentováno jako o důležité součásti hodnoty objektu. Lepší dojem poskytují interiéry, jejichž zachovalost by v případě kvalitní vnější architektury byla určitě přínosem – tak tomu ale bohužel není.

Architektonickou nebo památkovou hodnotu vily nemůže zachránit ani odstranění pozdějších znešvařujících zásahů. Metodika SHP není na takovýto závěr nastavena, památkové vyhodnocení se v těchto případech většinou neprovádí. Vzhledem ke specifickým okolnostem zadání průzkumu se pokusíme je spíše jako akademickou úlohu provést, je však třeba neustále zdůrazňovat, že žádná z konstrukcí, žádný z vyznačených prvků či prostor, ve své době produktů běžné stavební a řemeslné výroby, ani jejich soubor nevytvářejí takovou hodnotu, aby ospravedlnila památkovou ochranu objektu při jejich většinovém nesouladu s mladší podprůměrnou celkovou koncepcí stavby. Do podobných rozporů jsme se dostali i při naplňování předepsaných závěrečných textových kapitol SHP, řešili jsme jej podmiňovacím způsobem.

HODNOTNÉ PRVKY A DETAILS

Exteriéry:

Neomítaný sokl z nepravidelně bosovaných kvádrů. Tvar střechy včetně hlavní římsy a střešních vikýřů.

Kompozice západní fronty vily. Plechová stříška segmentového rizalitu. Dva vlajkové držáky.

Okna z let 1910-11. Mosazné okenní olivy a půlolivy.

Interiéry:

Suterén – segmentové klenby v 02.

Přízemí – ploché neckové klenby. Dveře z let 1910-11 včetně zárubní a původního kování (viz grafické vyhodnocení).

První patro – parketové podlahy. Prostor hlavního schodiště včetně zábradlí a velkého okna. Dveře z let 1910-11 včetně zárubní a původního kování (viz grafické vyhodnocení). Drobná dlážděná plocha ve 210.

Podkroví – dveře do 302.

ZÁVADY

Urbanistické závady:

- nevhodný neprůhledný plot po západní straně vily

Závady z hlediska narušení celkového výrazu:

- nástavba na bývalé terase

Závady z hlediska narušení dispozičních a komunikačních schémat:

- odstraněné schodiště do parku

Závady z hlediska funkčnosti daného využití:

- nelze posoudit

Závady z hlediska narušení hodnotných detailů:

- chybějící, poškozené nebo nepůvodní kování na hodnotných dveřích a oknech
- chybějící zasklení a různá další poškození oken a dveří
- nevhodné okno pokoje 209, nepůvodní dveře vedlejších vstupů

Závady umělecko-estetické:

- dožívající, místy již narušené vnější omítky
- nevhodné typové dveře v halách 102 a 201
- loupající se vnitřní nátěry
- podlahy z betonu a PVC v nadzemních podlažích

Závady stavebně-technického charakteru:

- celková zchátralost (viz i výše)
- vlhnoucí sklepy
- nevyhovující tepelně technické vlastnosti pláště budovy
- zcela zastaralé a pravděpodobně nefunkční technické vybavení a inženýrské sítě

Závady z hlediska památkových hodnot:

- nejsou zastoupeny

NÁMĚTY PRO PÉČI O OBJEKT

A. Základní doporučení

Zachování a rekonstrukce vily (v architektonické podobě, vhodné pro dané místo) by byly smysluplné jen v případě, že by vznik a provoz tím získaného užitného prostoru byl levnější než u podobně velké novostavby (na jiném místě). Pokud by bylo možné přitom zachovat historickou podobu obou hal a hlavního schodiště, tím lépe. Předpokládáme i odstranění provizorní nástavby na bývalé terase nebo její náhradu vhodnějším řešením.

Z památkového hlediska je možné vilu demolovat a její parcelu kultivovaně využít jako nástupní prostor parku.

Starožitnosti a památky milujícímu člověku musí být samozřejmě líto pravděpodobného nadcházejícího zániku souboru autentických dobových konstrukcí oken a dveří, které jinde i na památkově chráněných podobných stavbách zanikly a jsou při obnovách složitě a ne právě levně rekonstruovány. Na první pohled by bylo možno je snadno přenést a znovu využít. Při bližším pohledu však narazíme na množství problémů počínaje dostatečně ohleduplnou a bezpečnou demontáží a pokračujíc vhodným deponováním a hledáním uplatnění, úpravou a schválením příslušného projektu a transportem a instalací s nutnou repasí konče. Snad alespoň něco dokáže zařadit do svých depozitářů místní muzeum (a nebudou to jen dveřní kliky, okenní olivy nebo vlajkový držák), Národní památkový ústav nic takového neorganizuje, Centrum stavitelského dědictví v Plasích na náš předběžný dotaz neodpovědělo. Zde vidíme prostor pro jakoukoli iniciativu a nápad, každé uplatnění je jistě lepší než vyvezení na skládku. Výkup takových prvků inzerují tradicnistavby.cz, ovšem organizační náročnost asi nebude malá a finanční rentabilita takového výkupu nejistá.

B. Náměty z hlediska urbanistických vztahů

Nevhodný neprůhledný plot po západní straně vily, zvyšující dojem stísněného prostoru na této straně budovy, by bylo lépe nahradit vzdušnějším řešením, lépe by zřejmě vypadal i obyčejný drátěný nebo laťkový plot.

C. Náměty pro obnovu dispozičních vztahů a komunikačních schémat

V případě snahy o uvedení vily do podoby z roku 1933 by bylo třeba obnovit odstraněné schodiště do parku s plným zděným zábradlím po levé straně trojbokého rizalitu, s využitím dobových plánů a unikátní fotografie z roku 1945.

D. Náměty z hlediska funkčnosti daného využití

Vila je vhodná pro trvalé bydlení, kanceláře, podobné stavby jsou adaptovány i na penziony a podobně.

E. Náměty pro obnovu narušených hodnotných prvků a detailů

Důsledná a historicky věrná snaha o uvedení vily do podoby z roku 1933 by představovala nutnost pečlivé repase všech oken a dveří, zhotovení replik chybějících, nevhodně vyměněných a poškozených částí kování a teprve nakonec zasklení. Místo nynějšího okna pokoje 209 by mělo být osazeno trojdílné okno s poutcem pod horní třetinou, původní výšky a v detailu analogickém s ostatními okny z roku 1933.

Podobně i nepůvodní dveře vedlejších vstupů by bylo třeba nahradit novými rámovými, resp. výplňovými, analogicky podle dveří hlavního vstupu.

F. Náměty na zdůraznění/rehabilitaci umělecko-estetických kvalit

Vedle odstranění zchátralého vzhledu vnějších i vnitřních omítek i dalších konstrukcí by bylo třeba nahradit nevhodné typové dveře v halách 102 a 201 za rámové s profilovanými výplněmi, nejlépe podle rubové strany dveří do 109.

Podlahy obytných prostor by měly být dřevěné nebo pokryté koberci, schodišťové stupně by měly být zbaveny polepu a očištěny.

G. Náměty na úpravy stavebně technického charakteru

Bylo by třeba odstranit celkovou zchátralost (viz i výše) a řešit vlhnutí sklepů a nevyhovující tepelně technické vlastnosti pláště budovy. Statické problémy jsme nezaznamenali, značný podíl na odhadovaných nákladech v desítkách milionů korun by zřejmě měla i výměna zcela zastaralého a pravděpodobně nefunkčního technického vybavení a inženýrských sítí.

H. Náměty pro záchranu (obnovu) objektu

Jak jsme již opakovaně uvedli (v kapitole Hodnocení i dále), nepovažujeme záchranu objektu z památkového hlediska za přínosnou a doporučujeme napřít organizační úsilí i finanční prostředky města k záchraně jiných, cennějších objektů.

I. Náměty pro obnovu památkových hodnot

V případě demolice vily obnova památkových hodnot odpadá, při převážení opačného názoru by bylo třeba věnovat pozornost všem výše uvedeným námětům.

Náměty na další průzkumy

Další průzkumy nejsou z památkového hlediska zapotřebí.

SEZNAM VYOBRAZENÍ:

(zdroje dobových materiálů viz podrobněji v oddíle Prameny, mapy, plány, ikonografie, literatura a internet)

- titul   **Pohled na uliční průčelí vily.** Foto E. Holásková 2018.
- str. 5   **Situace Ústí nad Orlicí podle I. vojenského mapování a chalupy čp. 312 (parc. č. 411) podle nejstarší katastrální mapy.** Repro oldmaps.geolab.cz a ags.cuzk.cz.
- (dole:) **Situace stavení čp. 312 podle reambulovaných map stabilního katastru asi k letům 1900 a 1925 a podle orientačního plánu z roku 1941.** Repro ags.cuzk.cz a MM v UO.
- str. 6   **Výřezy z pohledů na město od západu se stavením čp. 312 uprostřed z let 1898 a asi 1925.** Repro ousti.cz a MM v UO.
- str. 7 a 8   **Plán na postavení vily od Josefa Hernycha z roku 1909 (levá a pravá část).** Repro L. Svoboda 2022.
- str. 9   **Situace vily a její zahrady v roce 1923 a plán na přestavbu suterénu z roku 1933.** Repro MM v UO a L. Svoboda 2022.
- str. 10   **Plány přízemí a patra a pohledy k projektu přestavby vily z roku 1933 od J. V. Radechovského.** Repro L. Svoboda 2022.
- str. 11   **Rodina B. Jandery s rudoarmějci na zahradním schodišti vily v květnu 1945.** Repro MM v UO 2022.
- str. 12   **Situace vily se zahradou v roce 1954 (geometrický plán a ortofotomapa) a výřez z plánu na výměnu okna v 1. patře vily v roce 1964.** Repro L. Svoboda a geoportal.gov.cz.
- str. 13   **Půdorysy z projektu na rekonstrukci kotelny ve vile z roku 1967.** Repro L. Svoboda 2022.
- str. 14   **Pohled a půdorys přízemí z projektu na neuskutečněnou výměnu oken vily a pohled na její uliční průčelí asi z roku 1990.** Repro L. Svoboda a MM v UO.
- str. 15   **Výřezy z půdorysů přízemí, sklepa a 1. patra k rekonstrukci vily z roku 1992.** Repro L. Svoboda 2022.
- str. 16   **Letecký pohled a ortofoto okolí vily na snímcích asi z roku 2001.** Repro NPÚ GŘ Praha.
- str. 17   **Pohled do Lukesovy ulice ze Zahradní v roce 2004.** Foto L. Svoboda.
- str. 22   **3D-pohledy na okolí vily od jihu, od východu a od západu.** Mapy.cz.
- str. 23   **Situace vily podle aktuální katastrální mapy a podle panoramatických pohledů od západu, jihu, severovýchodu a severu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 24   **Celkové pohledy na vilu od jihu a od východu.** Foto L. Svoboda 2022.

- str. 25   **Celkové pohledy na vilu od severu a od západu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 26   **Uliční fronta vily a detaily zdejšího vstupu, stříšky arkýře a vlajkového držáku.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 27   **Jižní průčelí vily a detail jeho soklu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 28   **Východní průčelí vily a detail jizvy po odbouraném schodišti.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 29   **Severní průčelí vily, detail levé části jeho soklu a bočního vstupu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 30   **Střecha vily v pohledu od jihu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 31   **Strop, východní a západní část zádveří 101.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 32   **Přízemní hala 102: západní část, vstupní partie, detail dveří nad zádveřím, severní část, partie při schodišti, chodbová část k východu a detail zdejších dveří.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 33   **Západní partie 104 a detail dveří nad schodištěm do sklepa.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 34   **Severní partie komory 105.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 35   **Jihozápadní část místnosti 106 a zdejší okno.** Foto L. Svoboda 2022.
(dole:) **Východní a západní partie pokoje 107.** Foto L. Svoboda 2022 a E. Holásková 2018.
- str. 36   **Pohledy do záchodů 108 a 110 od západu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 37   **Sál 111 od západu a od východu, okna vpravo v jižní stěně a jejich detaily a dveře v západní stěně.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 38   **Pokoj 112 od východu, detail dveří ve východní stěně, okno v jižní stěně a jeho detaily, detail oken v arkýři.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 39   **Jihovýchodní partie pokoje 113, zdejší okno a jeho detail.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 40   **Severozápadní partie skladu 01 a zdejší levé okno.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 41   **Severovýchodní partie předsklepí 02 a západní část sklípku 03.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 42   **Sklepní chodba 04 od západu a kotelna 07 od jihozápadu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 43   **Záchod 08 od severu, bývalá uhelna 09 od západu a komora 010 od západu a od východu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 44   **Sklep 011 od jihu, zdejší dvířka v západní stěně a průhled sklepem 012 od západu.** Foto L. Svoboda 2022.
- str. 45   **Sklep 013 od jihu.** Foto L. Svoboda 2022.
(dole:) **Schodiště a hala 201: Zábradlí hlavního schodiště a jeho detaily, schodišťový prostor od jihu a hala v patře od jihozápadu.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 46 **Dveře ve východním čele haly 201, jihovýchodní partie této haly a zdejší levé dveře k jihu.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 47 **Severní partie komory 203.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 48 **Severovýchodní partie pokoje 204 a zdejší dveře.** Foto L. Svoboda 2022.

(dole:) **Místnost 205 od severu, její západní stěna, pohled od jihu a prostřední okno ve východní stěně.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 49 **Severní a východní stěna místnosti 206 a její jihozápadní partie.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 50 **Záchody 207 a 208 od západu.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 51 **Jihovýchodní partie pokoje 209, detail zdejší prosklené příčky ve východní stěně a severozápadní část pokoje.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 52 **Pokoj 210: okno k západu, západní část, okna k jihu, jejich detail a detail dlažby při severní stěně.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 53 **Severní partie pokoje 211, zdejší okno a jeho detail a dveře v jižní stěně.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 54 **Spodní a vrchní část schodiště do podkroví 301.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 55 **Podkroví 301 od západu, dveře do 302, podkroví od severovýchodu a vnější strana západní stěny 302.** Foto L. Svoboda 2022.

(dole:) **Severozápadní partie 302 a zdejší dveře do 303.** Foto L. Svoboda 2022.

str. 56 **Severovýchodní partie podkrovního prostoru 303.** Foto L. Svoboda 2022.

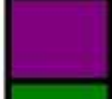
str. 59 **Vily Josefa a Floriána Hernychových a Hartmanova vila v Ústí nad Orlicí.** Foto L. Svoboda 2011 a R. Jakesch 2004.

(dole:) **Zábradlí hlavního schodiště ve zdejším okresním soudu z roku 1930.** Foto L. Svoboda 2022.

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY:

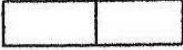
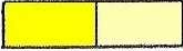
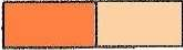
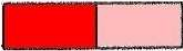
Půdorysy vily s časovým vyhodnocením. Zpracoval L. Svoboda 2022 s použitím projektu rekonstrukce z roku 1992.

Zdivo -

- pozdně secesní (1909-1911)		- bezslohové: - před 1965	
- tradicionalistické (1933)		- 1970 a 1971	
		- 1992 a 1999	

Půdorysy vily s vyhodnocením dílčích kvalit. Zpracoval L. Svoboda 2022 s použitím projektu rekonstrukce z roku 1992.

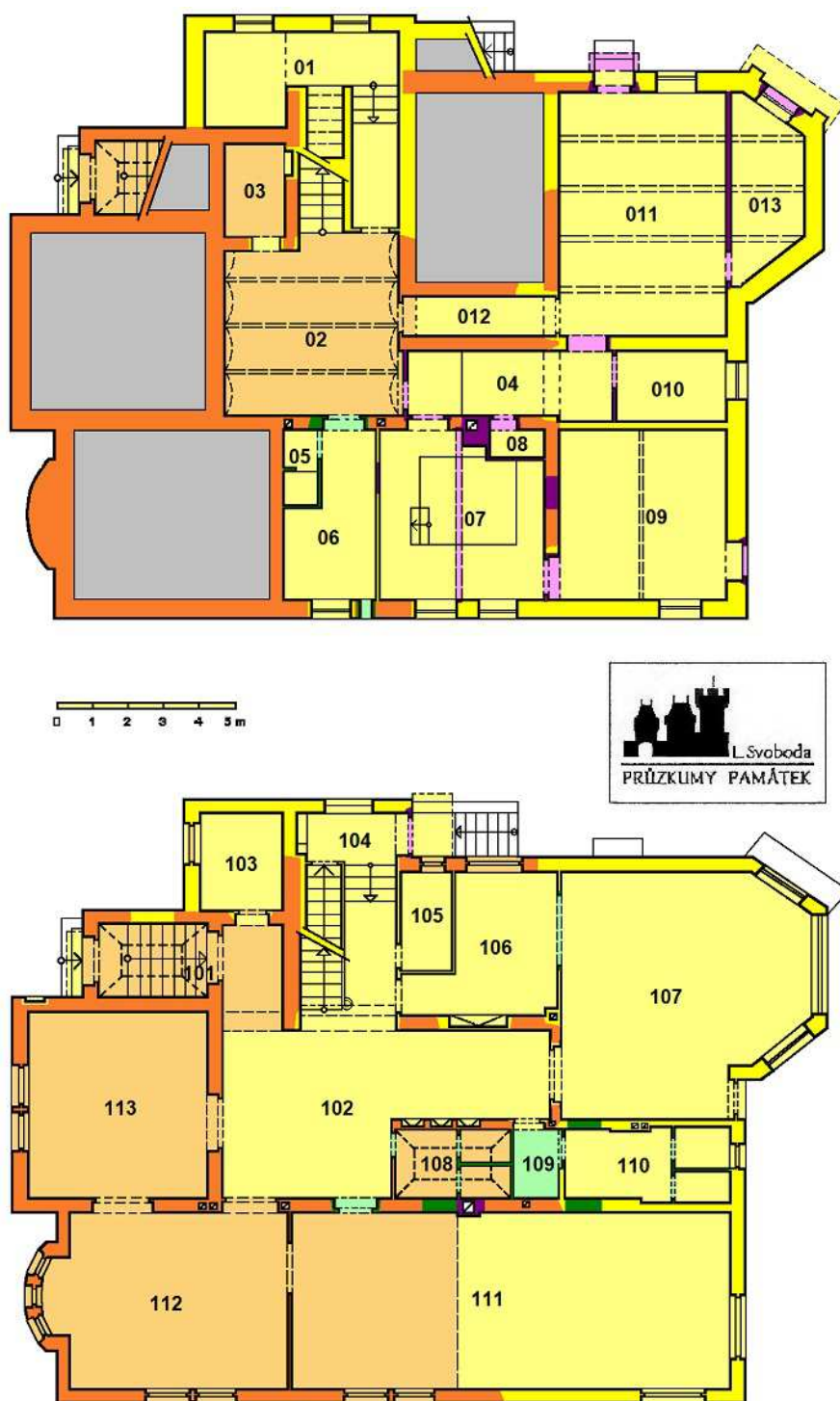
LEGENDA:

Konstrukce a prostory -			
- tvořící podstatu objektu		Hodnotná průčelí	- zachovaná - narušená
- hodnotné		Hodnotné prvky (ve svis. křivkách)	- zachované - narušené
- neutrální		Hodnotné prvky stropů a kleneb	- zachované - narušené
- rušivé (rušivě upravené)		Hodnotné podlahy (dlažby)	- zachované - narušené
- zásadně narušující			
- navržené k doplnění			

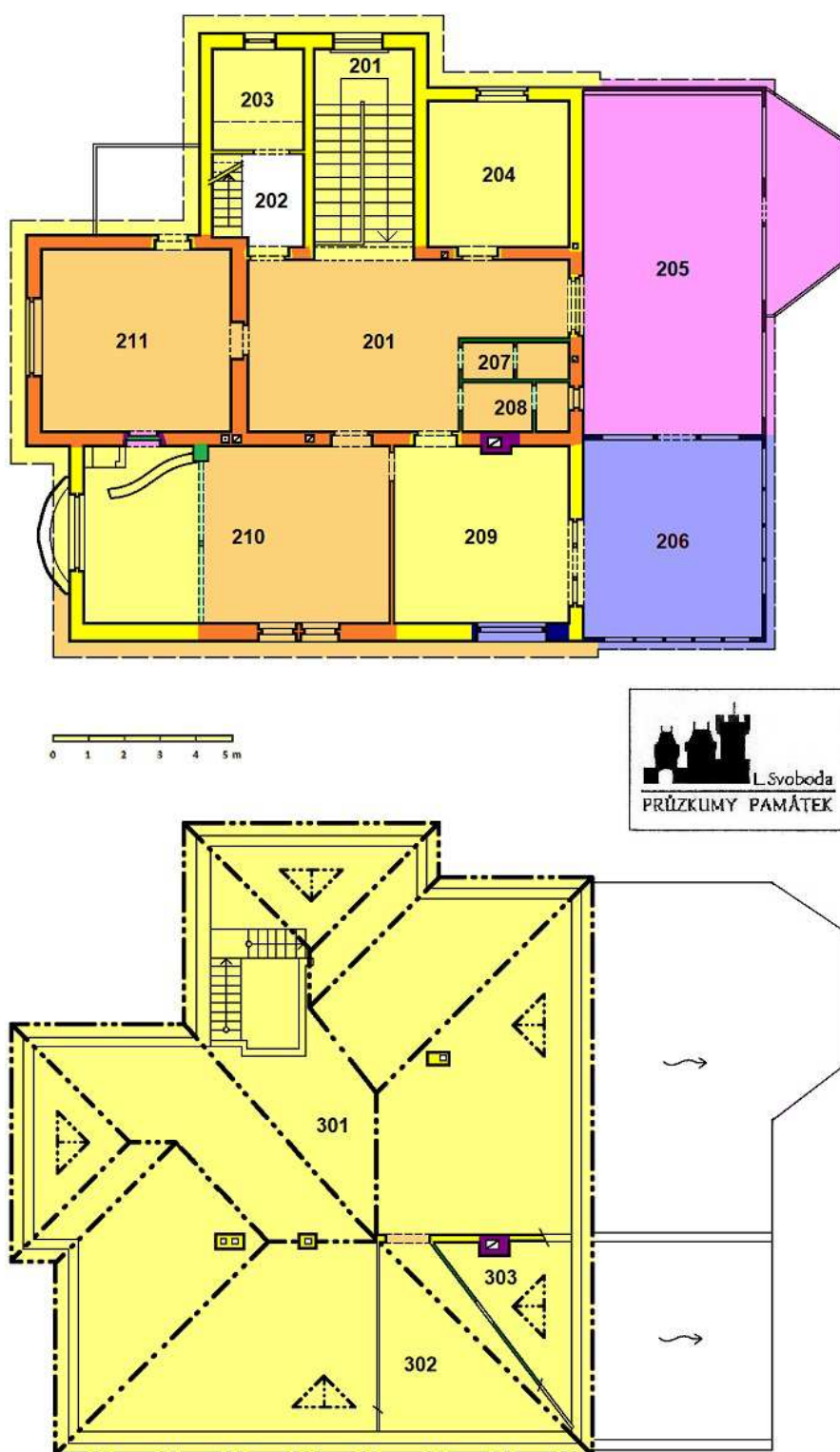
Poznámka: Dílčí kvality stavby ani po odstranění závad nevytvářejí ochrany hodnou hodnotu stavby, čtěte prosím kapitoly Hodnocení a Náměty na obnovu.

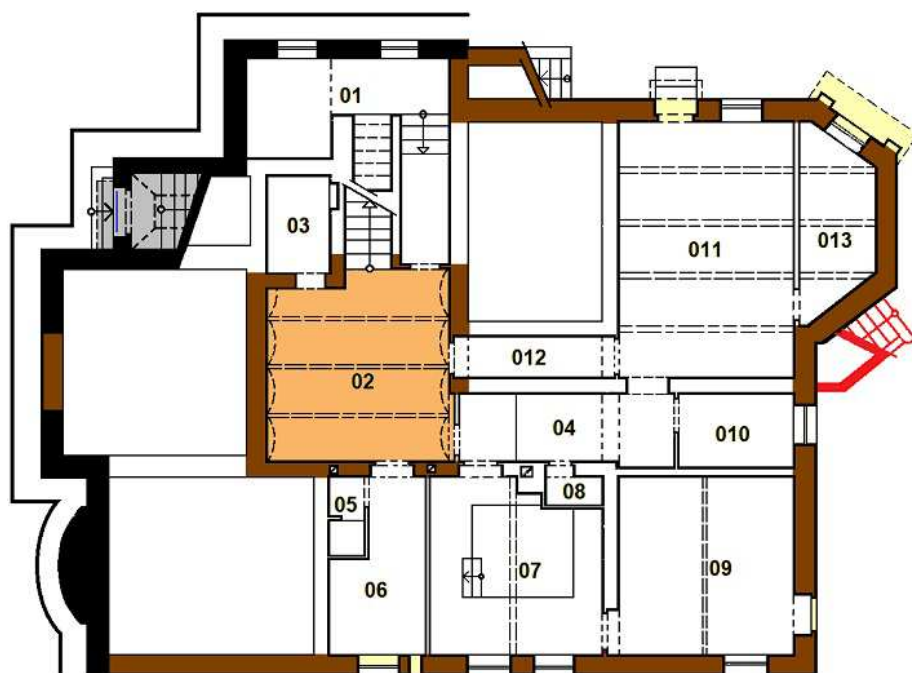
Půdorysy suterénu a přízemí vily s časovým vyhodnocením.

Zpracoval L. Svoboda 2022 s použitím projektu rekonstrukce z roku 1992.

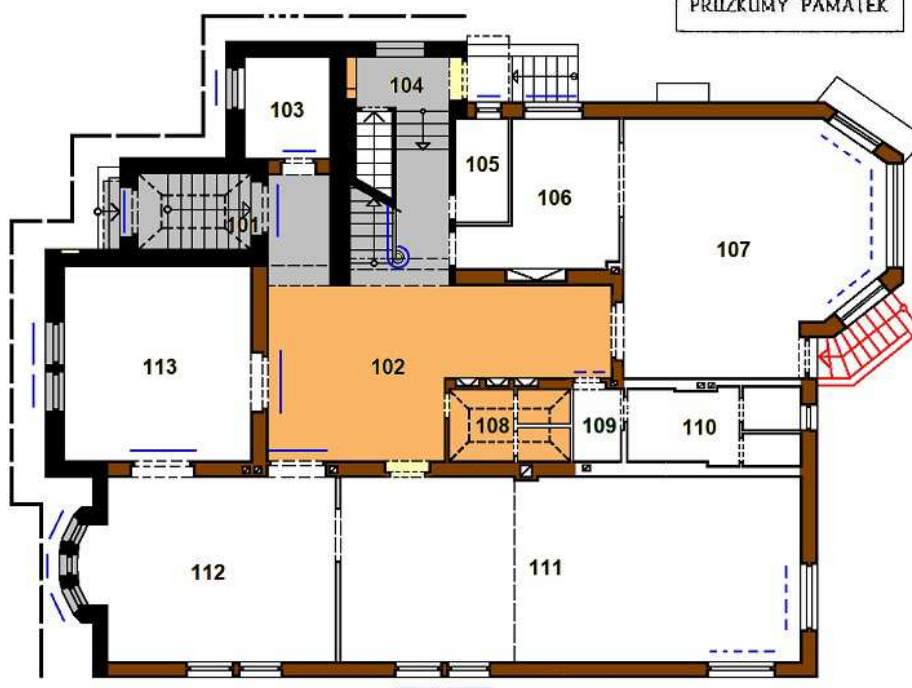

Půdorysy prvního patra a podkroví vily s časovým vyhodnocením.

Zpracoval L. Svoboda 2022 s použitím projektu rekonstrukce z roku 1992.

0 1 2 3 4 5 m

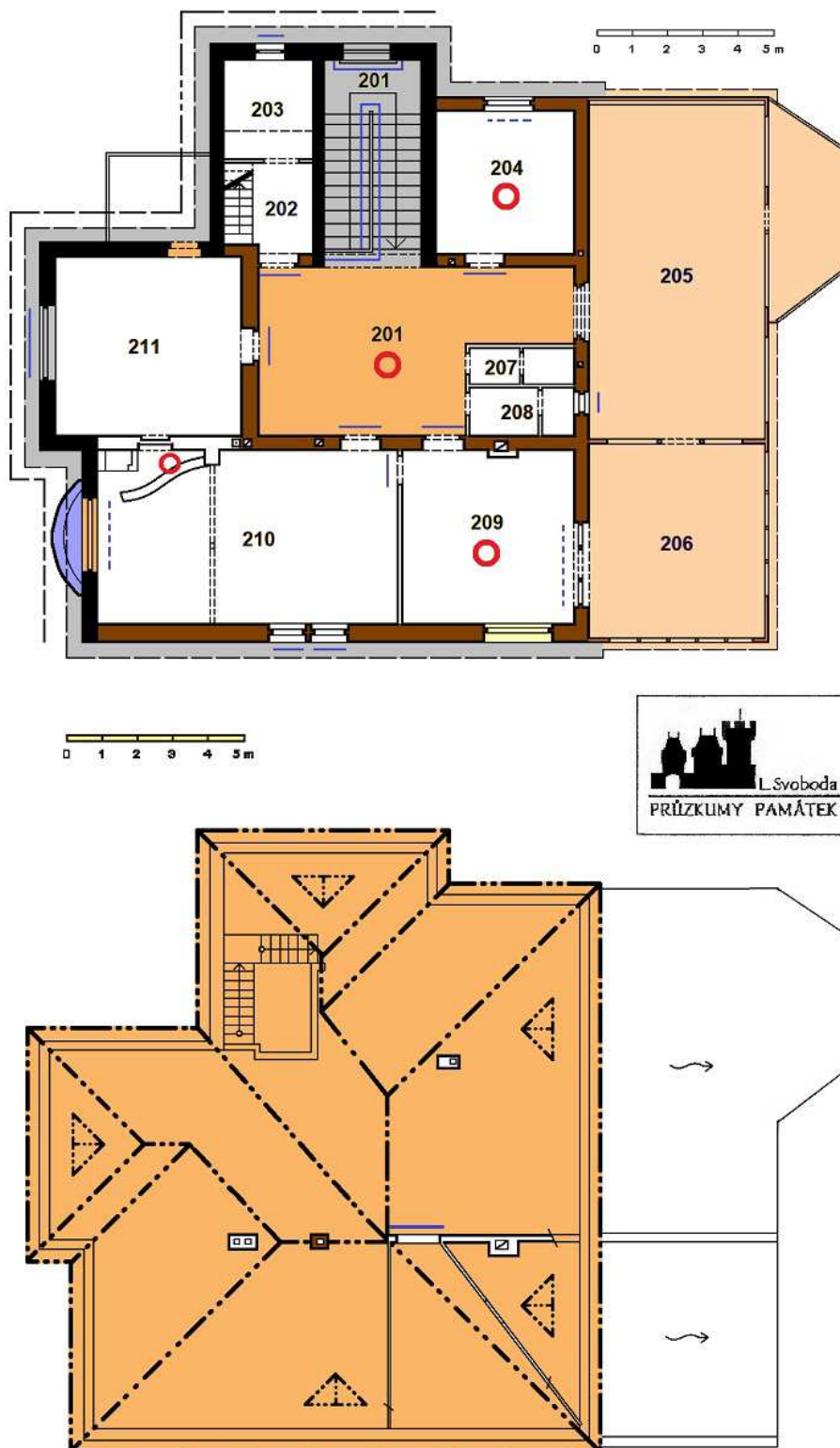

Půdorysy suterénu a přízemí vily s vyhodnocením dílčích kvalit.

Zpracoval L. Svoboda 2022 s použitím projektu rekonstrukce z roku 1992.

Poznámka: Dílčí kvality stavby ani po odstranění závad nevytvářejí ochrany hodnou hodnotu stavby, čtěte prosím kapitoly Hodnocení a Náměty na obnovu.

Půdorysy prvního patra a podkroví vily s vyhodnocením dílčích kvalit.

Zpracoval L. Svoboda 2022 s použitím projektu rekonstrukce z roku 1992.

Poznámka: Dílčí kvality stavby ani po odstranění závad nevytvářejí ochrany hodnou hodnotu stavby, čtěte prosím kapitoly Hodnocení a Náměty na obnovu.